

Ekonomi ve İhracat Bülteni

Mart 2024

immib

İstanbul Maden ve Metaller
İhracatçı Birlikleri

İçerik

Küresel Ekonomi ve Ticaret	2
Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti	7
Küresel Emtia Fiyatları	25
Ticaret Anlaşmalarının Toplumsal Cinsiyet Açısından Değerlendirmesi	35
Avrupa Birliği'nde Yeşil Yıkamanın (Greenwashing) Önlenmesine Yönelik Gelişmeler	40
İklim Değişikliği ve Tedarik Zincirleri	41
Dünya Ticaret Örgütü 13. Bakanlar Konferansı	42

Bu rapor güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen veriler kullanılarak yalnızca bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir yatırım tavsiyesi olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer alan görüş ve değerlendirmeler İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğinin kurumsal yaklaşımını yansıtmamaktadır. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan görüş, değerlendirme ve bilgilerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle oluşabilecek doğrudan veya dolaylı zararlardan İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği sorumluluk kabul etmemektedir.

Küresel Ekonomi ve Ticaret

Dünya Ekonomisi

2024 yılında dünya ekonomisini politik kararların şekillendireceği düşünülmektedir. Jeopolitik koşulların zorlayıcı olmasıyla çatışmalar ve risk senaryoları tüm ekonomiler için belirsizlik yaratmaya devam edecektir. Daha dar anlamda ekonomi politikaları ve merkez bankaları ilgi odağı olarak hem ekonomik görünüm hem de finansal piyasalar açısından belirleyici olacaktır. 2024 yılında birçok ekonomide seçim gerçekleşecek. Kasım ayında gerçekleşecek ABD başkanlık seçimleri de küresel anlamda takip edilecek. Seçimlerin anlık makroekonomik etkisinin sınırlı olması beklense de gelecek yılların görünümünü büyük ölçüde etkileyebileceği değerlendirilmektedir.

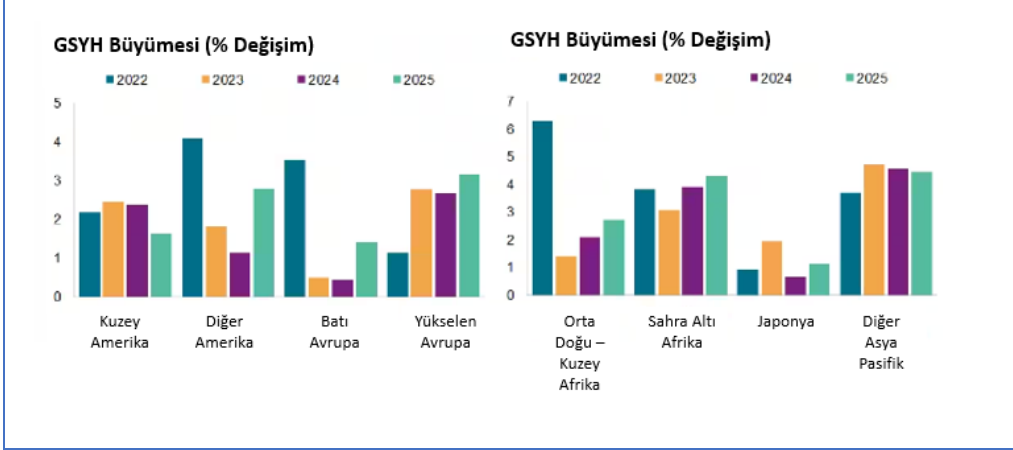
Dünya ekonomisi, 2023 yılında ciddi parasal sıkılaşma ve kalıcı politika belirsizliklerinin ortasında beklenenden daha dirençli kalmıştır. Birçok büyük gelişmiş ekonomi, keskin parasal sıkılaşmaya rağmen tüketici harcamalarını destekleyen güçlü işgücü piyasaları ile dikkat çekici bir dayanıklılık göstermiştir. Aynı zamanda, düşen enerji ve gıda fiyatlarının etkisiyle çoğu bölgede enflasyonun kademeli olarak gerilemesi, merkez bankalarının faiz artışlarını yavaşlatmasına veya duraklatmasına olanak tanımıştır.¹

S&P Global, 2024 yılı için küresel büyüme tahminini %2,3'ten %2,5'e yükseltmiştir. Büyüme oranındaki revizenin 2023'ün ikinci yarısında ABD'de gerçekleşen beklenenden güçlü büyümeden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Güçlü büyümenin 2024 yılının başlarında da devam etmesi beklenmektedir. Kanada, Euro Bölgesi, Birleşik Krallık ve Rusya'nın 2024 yılı büyüme tahminleri de Şubat ayında yukarı yönlü revize edilmiştir. Batı Avrupa'nın düşük büyüme performansının yakın vadede de devam etmesi öngörülmektedir. S&P Global, küresel büyüme tahminlerinin satınalma yöneticileri endeksinin verilerindeki olumlu sinyallere istinaden piyasa beklentilerinin bir miktar üzerinde kaldığını ifade etmektedir.²

¹ World Economic Situation and Prospects 2024, United Nations [↗](#)

² Global economic Outlook: Growth prospects brighten, inflation outlook more cloudy, 2024, S&P Global [↗](#)

GSYH Büyüme Beklentileri

Kaynak: S&P Global

OECD küresel GSYH büyümesinin, 2024 yılında %2,9 olarak gerçekleşmesini ve finansal koşulların iyileşmesiyle 2025'te %3,0'a toparlanmasını öngörmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yıllık GSYH büyümesinin hane halkı harcamaları ve güçlü işgücü piyasası koşulları tarafından destekleneceği öngörülmektedir. ABD'nin büyüme oranının 2024 yılında %2,1 ve 2025 yılında %1,7 seviyesinde seyretmesi beklenmektedir. Euro bölgesi büyümesinin 2024'te %0,6 ve 2025'te %1,3 olacağı tahmin edilmektedir. Çin'deki büyümenin, zayıf tüketici talebi, yüksek borç ve zayıf emlak piyasası nedeniyle ek politika teşviklerine rağmen 2024 yılında %4,7'ye ve 2025'te %4,2'ye gerilemesi beklenmektedir. Enflasyonun çoğu G20 ülkesinde 2025 yılı sonuna kadar hedeflenen seviyelere geri döneceği ifade edilmektedir. G20 ekonomilerinde manşet enflasyonun 2024'teki %6,6 seviyesinden 2025'te %3,8'e, çekirdek enflasyonun ise 2024 yılında %2,5'e, 2025 yılında %2,1'e düşeceği değerlendirilmektedir. ³

Yüksek jeopolitik gerilimlerin, özellikle Orta Doğu'daki gelişmelerin enerji piyasalarını bozma ihtimali düşünüldüğünde, faaliyet ve enflasyon açısından kısa vadede önemli bir risk olarak değerlendirilmektedir. Devam eden hizmet fiyatı baskılarının aynı zamanda yukarı yönlü enflasyon sürprizlerine de yol açabileceği vurgulanmaktadır. Geçmişteki politika faizi artışlarının kalıcı etkileri beklenenden daha güçlü olursa, büyümenin de öngörülenden daha zayıf olabileceğinin altı çizilmektedir. Temel enflasyon baskılarının kalıcı olarak kontrol altına alınmasını sağlamak için para politikasının ihtiyatlı kalması gerektiği belirtilmektedir. Enflasyon düştükçe politika faiz oranlarını düşürme olanağı mevcut olsa da büyük ekonomilerin çoğunda politika duruşunun bir süre daha kısıtlayıcı kalması beklenmektedir.

Uzun vadeli yüksek borçlanma maliyetleri ve daha sıkı kredi koşulları beklentisi, yüksek düzeyde borç yükü altında olan ancak aynı zamanda sadece büyümeyi canlandırmak için değil, aynı zamanda iklim değişikliğiyle mücadele etmek ve büyümeyi hızlandırmak için yatırıma ihtiyaç duyan dünya ekonomisi için güçlü ters rüzgarlara yol açmaktadır. Sıkı mali koşullar, artan jeopolitik parçalanma riskiyle birleşince, küresel ticaret ve endüstriyel üretime yönelik artan riskler oluşturmaktadır.

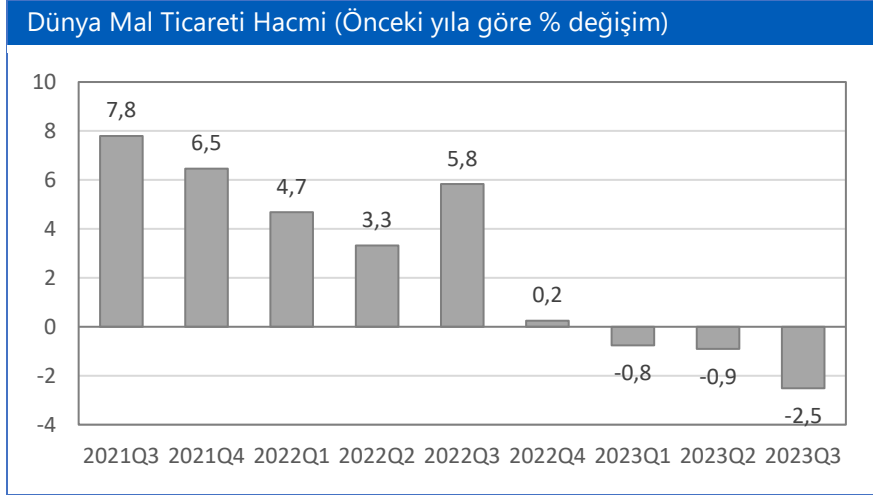
³ Strengthening the foundations for growth, OECD Economic Outlook, 2024 [2](#)

Uluslararası Kuruluşların Büyüme Tahminleri (%)									
		Dünya	Avro Bölgesi	ABD	Brezilya	Rusya	Hindistan	Çin	Japonya
Dünya Bankası	2021	6,2	5,9	5,8	5,0	5,6	9,1	8,4	2,6
	2022	3,0	3,4	1,9	2,9	-2,1	7,2	3,0	1,0
	2023	2,6	0,4	2,5	3,1	2,6	6,3	5,2	1,8
	2024	2,4	0,7	1,6	1,5	1,3	6,4	4,5	0,9
IMF	2021	6,2	5,3	5,9	5,0	4,7	8,7	8,4	2,1
	2022	3,5	3,4	1,9	3,0	-1,2	7,2	3,0	1,0
	2023	3,1	0,5	2,5	3,1	3,0	6,7	5,2	1,9
	2024	3,1	0,9	2,1	1,7	2,6	6,5	4,6	0,9
OECD	2021	6,3	5,8	5,8	5,3	5,6	9,0	8,5	2,2
	2022	3,3	3,4	1,9	3,0	-2,0	7,2	3,0	0,9
	2023	2,9	0,6	2,4	3,0	1,3	6,3	5,2	1,7
	2024	2,9	0,6	2,1	1,8	1,8	6,2	4,7	1,0

Kaynak: IMF (Ocak 2024), Dünya Bankası (Ocak 2024), OECD (Şubat 2024)

Küresel Ticaret

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) verilerine göre dünya mal ticareti hacmi 2023 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre %0,4; 2022 yılının aynı dönemine göre ise %2,5 azalmıştır. Yıllık bazdaki bu sert düşüşün nedeni, 2022'nin ilk üç çeyreğinde gerçekleşmiş olan nispeten güçlü büyümedir. 2023'ün Ocak ayından Ekim ayına kadar mal ticareti çoğunlukla sabit kalmıştır; üçüncü çeyrekte hacim, yılın başından bu yana neredeyse hiç değişmemiştir ve iki yılda sadece %3,2 artmıştır. 2023 yılının tam görünümü önümüzdeki aylarda netleşecektir.

Kaynak: DTÖ (8 Mart 2024)

Çeyrek dönemlere göre yapılan bu inceleme, Dünya Ticaret Örgütü'nün 2023 yılında mal ticaretinde %0,8 büyüme öngören 5 Ekim 2023 tarihli⁴ – aşağıda bölge kırılımlı tablo halinde verilen – en son tahmininden daha olumsuz bir görünüm sunmaktadır.

DTÖ Küresel Mal Ticareti Büyüme Tahminleri (%)			
Bölgeler	2022	2023	2024
Dünya	3	0,8	3,3
İhracat Artışı			
Kuzey Amerika	4,2	3,6	2,7
Güney Amerika	2,2	1,7	0,6
Avrupa	3,4	0,4	2,2
Asya	0,4	0,6	5,1
İthalat Artışı			
Kuzey Amerika	6	-1,2	2,2
Güney Amerika	3,6	-1	3,3
Avrupa	5,7	-0,7	1,6
Asya	-0,5	-0,4	5,8

Kaynak: DTÖ (5 Ekim 2023)

Dünya Ticaret Örgütü'nün "Mal Ticareti Barometresi", mal ticaretinin son trendlere göre gidişatı hakkında gerçek zamanlı bilgi sağlayan bir bileşik göstergedir. 100'ün altındaki barometre değerleri mal ticaretinin ya son trendin altına düştüğünü ya da yakın gelecekte düşeceğini göstermekte iken, 100'ün üzerindeki barometre değerleri trendin üzerindeki ticaret hacimleriyle ilişkilendirilmektedir.

⁴ WTO Global Trade Outlook and Statistics (October 2023) [2](#)

Ortalama olarak üç ayda bir yayınlanan barometre göstergelerinin sonuncusu 8 Mart'ta yayınlanmıştır ve bu son DTÖ Mal Ticareti Barometresi'ne⁵ göre, küresel mal ticareti 2023'teki zayıf performansın ardından 2024'ün ilk çeyreğinde mütevazı artışlar göstermeye başlayabilecektir. Ancak jeopolitik gerilimler yakın vadeli görünüm üzerinde aşağı yönlü risk oluşturmaya devam etmektedir.

Barometre endeksinin şu anki değeri olan 100,6, üç aylık ticaret hacmi endeksinin üzerinde olmakla birlikte her iki endeks için de temel değer olan 100'ün yalnızca biraz üzerindedir. Bu, ticari mal ticaretinin 2024'ün ilk aylarında kademeli olarak toparlanmaya devam etmesinin beklendiği, ancak herhangi bir kazanımın jeopolitik gerilimler nedeniyle kolayca kaybedilebileceği şeklinde değerlendirilmektedir.

Barometreyi oluşturan alt bileşen endekslerin neler olduğuna ve 100 baz değer olan trende göre durumlarına bakıldığında:

- ihracat siparişleri (101,7) ve hava taşımacılığı (102,3) göstergelerinin trendin biraz üzerinde yükseldiği,
- konteyner taşımacılığı (98,6) ve hammadde ticareti (99,1) göstergelerinin trendin biraz altında kaldığı,
- otomobil üretim ve satış endeksinin (106,3) son dönemde ivme kaybetmesine rağmen trendin oldukça üzerinde seyrettiği,
- elektronik bileşenler ticaretinde (95,6) önceki barometrede görülen keskin toparlanmanın ardından seyrin değiştiği

görülmektedir.

⁵ WTO Goods Trade Barometer (8 March 2024) [🔗](#)

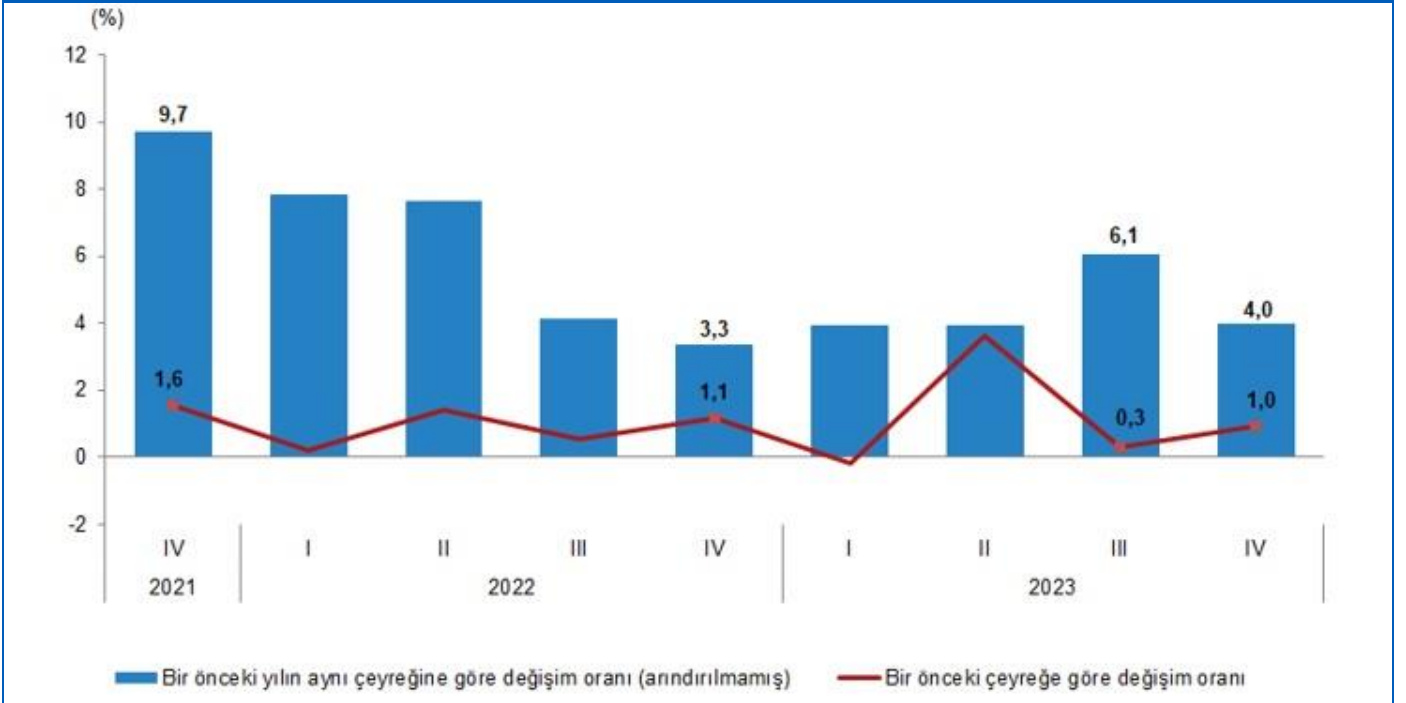
Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti

Türkiye Ekonomisi

Türkiye Ekonomisi 2023 Yılı Dördüncü Çeyreğinde %4,5 Büyüdü

GSYH 2023 yılı dördüncü çeyreğinde; zincirlenmiş hacim endeksi olarak, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %5,9 arttı.⁶

Dönemler İtibariyle GSYH Büyüme Oranları

Kaynak: TÜİK

⁶ TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla

Türkiye'nin Temel Ekonomik Göstergeleri

Göstergeler	2020	2021	2022	2023	2024	
					Oca.	Şub.
GSYH Değişim ¹ (%)	1,9	11,4	5,6	4,5	-	-
GSYH (milyar \$)	717	807	906	1.119	-	-
Sanayi Üretim Endeksi Yıllık Değişim ²	1,6	17,5	5,7	1,6	1,1	-
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)	71,9	76,6	77,2	76,3	77,3	76,2
İşsizlik Oranı (%)	13,1	12,0	10,4	9,4	8,8	-
Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)	-31,9	-7,2	-48,8	-45,4	-2,56	-
Cari İşlemler Dengesi / GSYH Oranı (%)	-4,4	-0,9	-5,3	-4,1	-	-
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-37,9	-29,3	-89,6	-87,0	-6	-6,2
İhracat (FOB, milyar \$)	169,6	225,2	254,2	255,5	23,0	20,0
İthalat (CIF, milyar \$)	219,5	271,4	363,7	361,8	29,1	26,2
Bütçe Dengesi / GSYH Oranı (%)	-3,5	-2,8	-0,9	-5,4	-	-
TÜFE ³ Oranı (%)	14,60	36,08	64,27	64,77	-	-
Ciro Endeksi Değişim Oranı ⁴	28,6	82,4	89,7	-	6,6	-
Politika Faiz Oranı ⁵ (%)	8,25 17,00	14,00 19,00	9,00 13,00	9,00 40,00	42,50	45,00

Kaynak: Hazine Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TCMB

¹GSYH (Yıllık Reel Yüzde Değişim)

²Takvim etkisinden arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi (2015=100, Yıllık Yüzde Değişim)

³TÜFE Dönem sonu yıllık yüzde değişim

⁴ Değişim Oranlarının hesaplanmasında baz yılı 2015 olarak alınmıştır.

⁵ 2020-2021-2022 yılları için en düşük ve en yüksek politika faiz oranları verilmiştir.

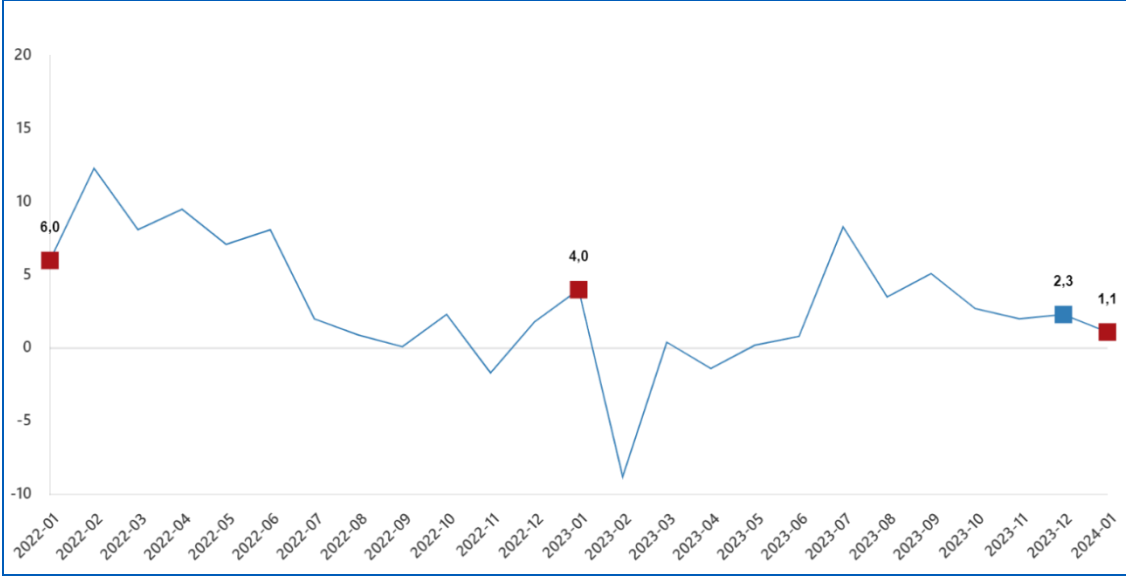
Not: Bazı veriler geçici olup ilerleyen dönemde bu veriler ilgili kuruluşlar tarafından revize edilebilmektedir.

Sanayi Üretimi Ocak Ayında Değişmedi

Ekonominin sanayi kesiminde meydana gelen gelişmelerin kısa dönemde olumlu veya olumsuz etkilerinin ölçülebilmesi için "Sanayi Üretim Endeksi" hesaplanmaktadır. Sanayi Üretim Endeksi 2023 yılı aralık ayında yıllık bazda %1,1 oranında artarken, aylık bazda sabit kalmıştır. 2023 yılı Ocak ayında madencilik ve taş ocakçılığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %4,9 artarken, imalat sanayi sektörü endeksi %0,4 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi %8,4 artmıştır. ⁷

⁷ TÜİK, Sanayi Üretim Endeksi [2](#)

Sanayi Üretim Endeksi Değişim Oranları (%)

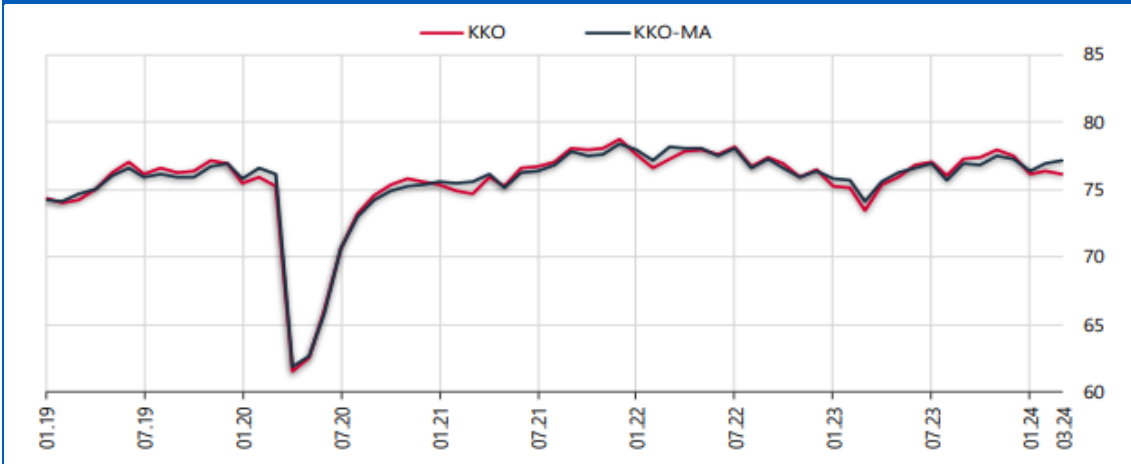

Kaynak:TÜİK

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı Mart Ayında %76,2 Oldu

2024 yılı Mart ayında, imalat sanayi genelinde Mevsimsel etkilerden arındırılmamış Kapasite Kullanım Oranı (KKO), bir önceki aya göre 0,2 puan azalarak yüzde 76,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Mevsimsel etkilerden arındırılmış Kapasite Kullanım Oranı (KKO-MA) ise, bir önceki aya göre 0,2 puan artarak yüzde 77,2 olmuştur.⁸

KKO ve Mevsimsel Etkilerden Arındırılmış KKO (%)

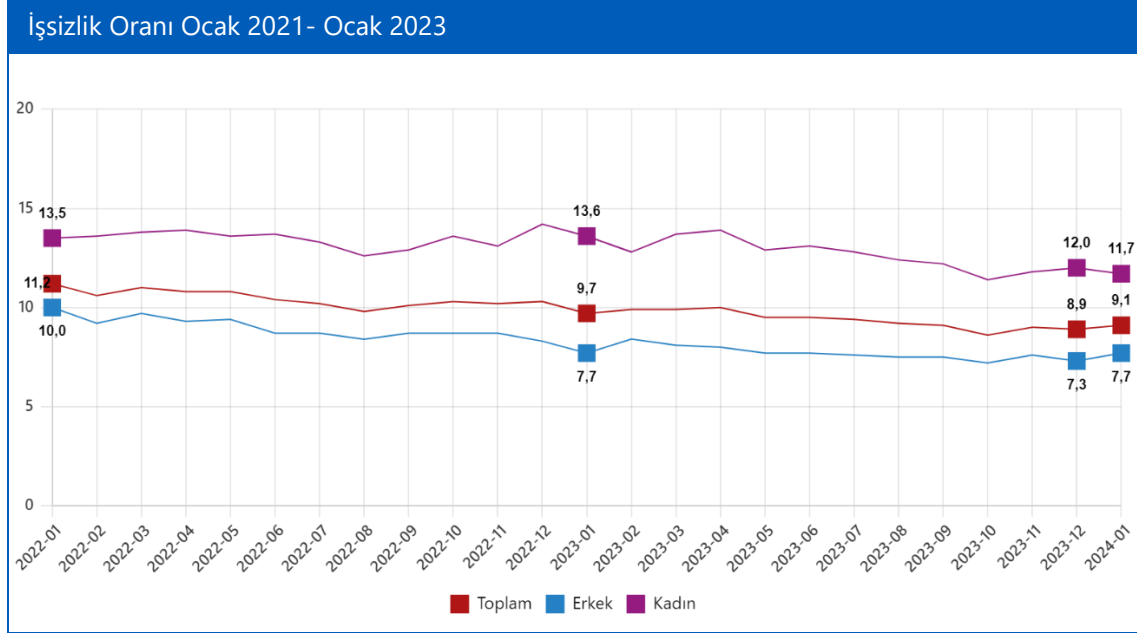

Kaynak:Merkez Bankası

⁸ TCMB, İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı [2](#)

İşsizlik 2024'ün Ocak Ayında %9,1 Olarak Gerçekleşti

Mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı 2024 yılı Ocak ayında bir önceki aya göre 85 bin kişi artarak 3 milyon 214 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise 0,2 puan artarak %9,1 seviyesinde gerçekleşmiştir. İstihdam edilenlerin sayısı 2024 yılı Ocak ayında bir önceki aya göre 160 bin kişi artarak 32 milyon 222 bin kişi, istihdam oranı ise 0,2 puan artarak %49,0 olmuştur. İşgücü 2024 yılı Ocak ayında bir önceki aya göre 387 bin kişi artarak 35 milyon 154 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0,5 puan artarak %53,5 olarak gerçekleşmiştir.⁹

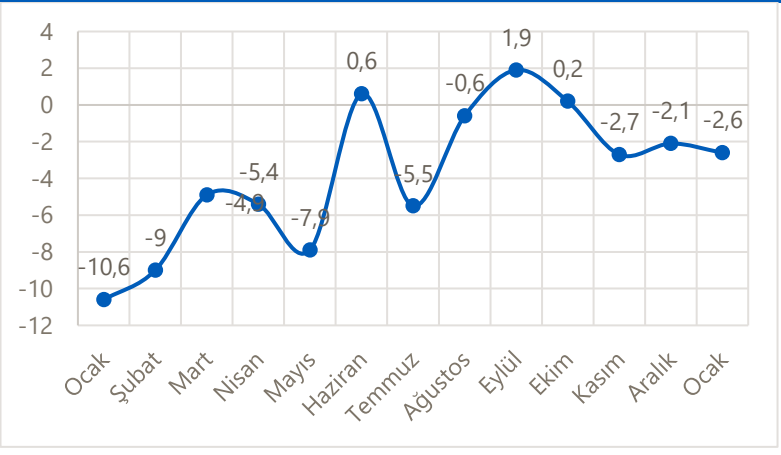

Kaynak:TÜİK

Ocak 2024 Döneminde Cari İşlemler Açığı 2,56 Milyar \$ Oldu

2023 yılı Kasım ayında cari işlemler dengesi, 2.556 milyon dolar açık vermiştir. Altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı ise 3,6 milyar \$ fazla vermiştir. Ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığı 4,4 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler dengesi kaynaklı girişler 2,8 milyar \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu kalem altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler ise 2,3 milyar \$ olmuştur¹⁰.

Cari İşlemler Hesabı (Milyar \$)

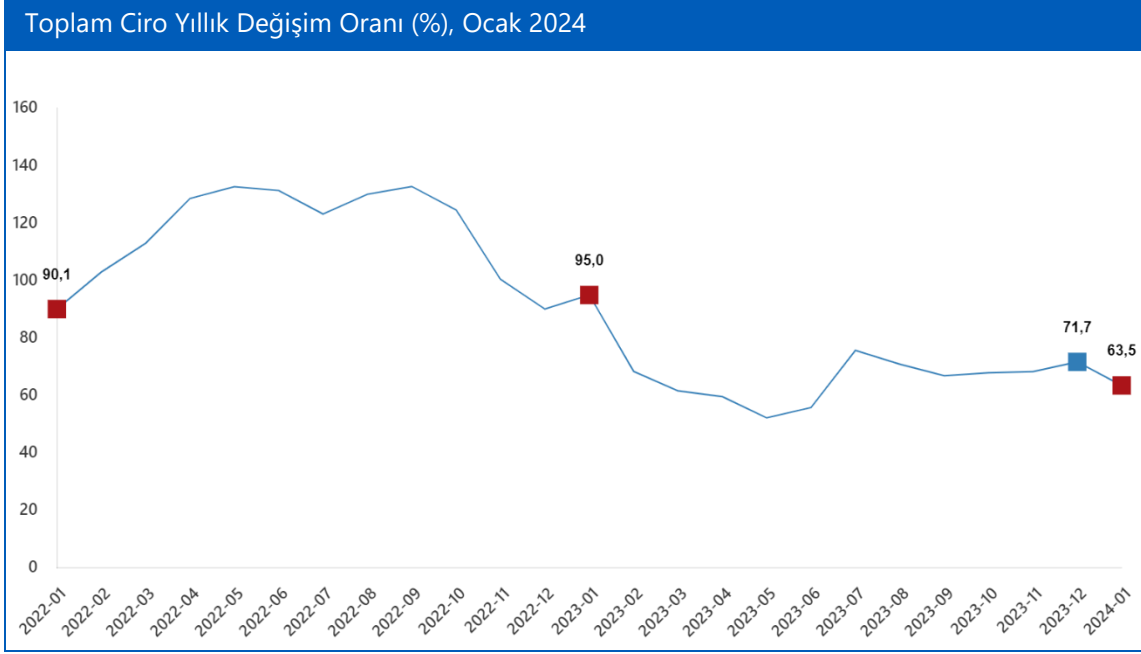
Kaynak:Merkez Bankası

⁹ TÜİK, İşgücü İstatistikleri²

¹⁰ TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri²

Ciro Endeksi Yıllık %63,5 Oranında Arttı

2024 yılı Ocak ayında ciro endeksi oranı sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında yıllık bazda %69 oranında artarken, aylık bazda %5,1 artmıştır. Alt detaylarına bakıldığında ise sanayi endeksi aylık bazda %4,6, inşaat ciro endeksi %9,5, ticaret ciro endeksi %4,7 ve hizmet ciro endeksi %6,2 artmıştır.¹¹

Kaynak:TÜİK

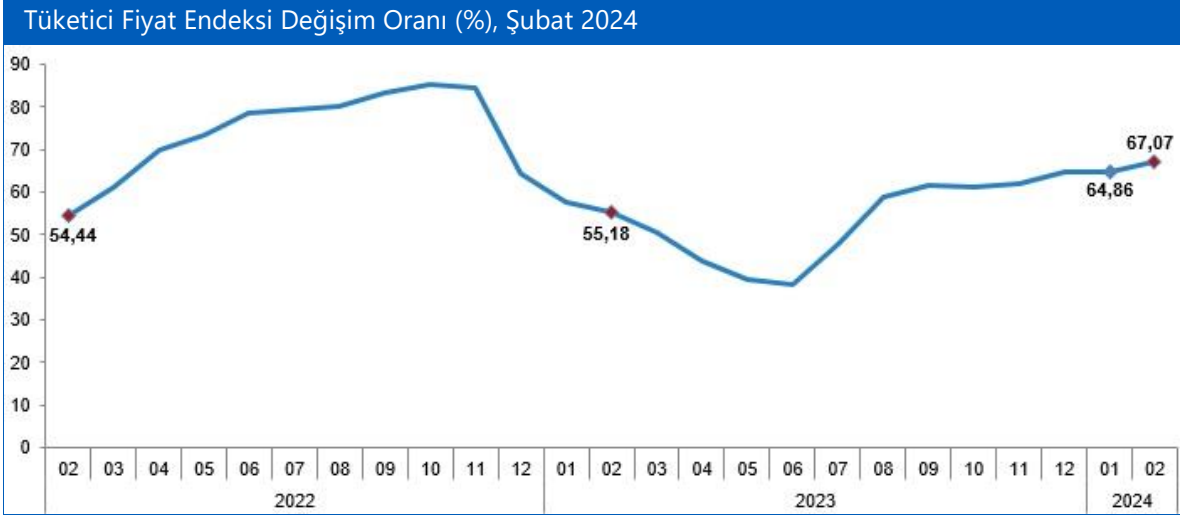
Tüketici Fiyat Endeksi Şubat Ayında Yıllık %67,07 Oldu

Tüketici fiyat endeksi, 2024 yılı Şubat ayında bir önceki aya göre %4,53, bir önceki yılın aynı ayına göre %67,07 ve on iki aylık ortalamalara göre %55,91 olarak gerçekleşti.¹² Şubat ayında bir önceki yılın aynı ayına göre en az artış gösteren ana grup %40,62 ile giyim ve ayakkabı olurken, bir önceki yılın aynı ayına göre artışın en yüksek olduğu ana grup ise %92,27 ile lokanta ve oteller olmuştur. Yurt içi üretici fiyat endeksi ise 2024 yılı Şubat ayında bir önceki aya göre %4,14, bir önceki yılın aynı ayına göre %44,20 ve on iki aylık ortalamalara göre %47,35 artış göstermiştir.¹³ Yıllık azalış gösteren alt sektörler %32,00 ile elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme ve %4,06 ile enerji olmuştur. Buna karşılık, diğer madencilik ve taş ocakçılığı ürünleri %65,03; Su temini %66,35; içecekler %64,94 ile endekslerin en fazla arttığı alt sektörler olmuştur.

¹¹ TÜİK, Ciro Endeksleri [2](#)

¹² TÜİK, Tüketici Fiyat Endeksi [2](#)

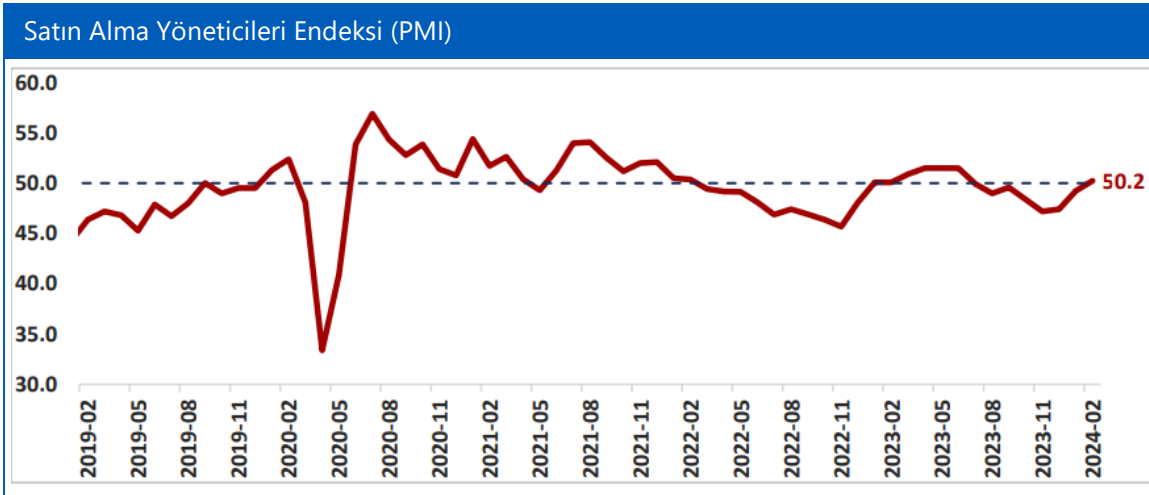
¹³ TÜİK, Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi [2](#)

Kaynak:TÜİK

Türkiye'nin PMI Değeri Şubat Ayında 50,2 Olarak Gerçekleşti

Satınalma Yöneticileri Endeksleri (Purchasing Managers' Indices - PMI), ekonomik faaliyet koşullarının ölçümü açısından yakından takip edilen göstergeler arasında yer almaktadır. PMI'lar ekonomik koşullara ilişkin önemli bir öncü göstergedir. PMI'ların 50'den büyük olması önceki aya kıyasla bir artış olduğu anlamını taşıırken, 50'den küçük olması ise önceki aya göre düşüş olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda PMI Endeksleri ilgili ekonomi ve sektörün faaliyet koşullarındaki değişimin yönünü göstermektedir. 2024 yılı Şubat ayında Türkiye'nin PMI değeri bir önceki aya kıyasla 1 puan artış ile 50,2 düzeyinde gerçekleşmiştir¹⁴

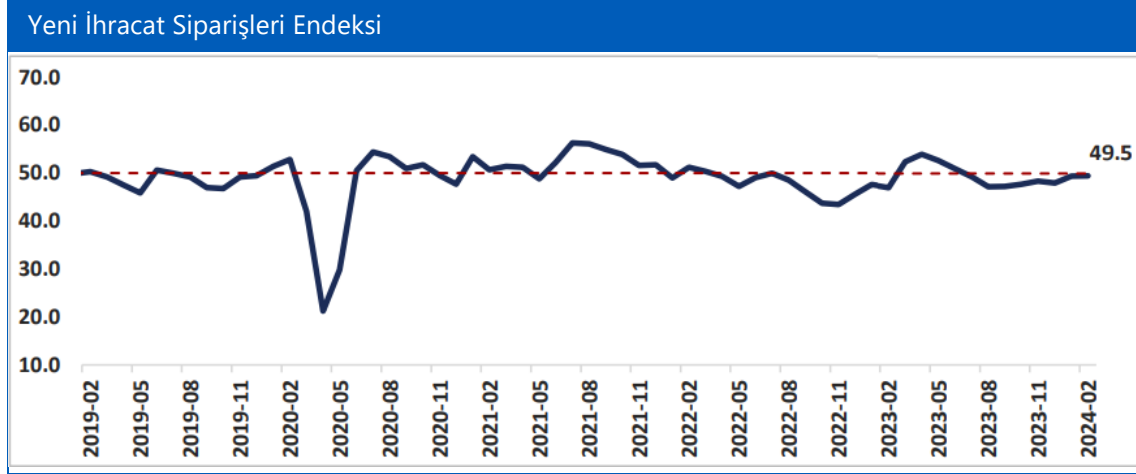

Kaynak:Ticaret Bakanlığı

¹⁴ Ticaret Bakanlığı, Ekonomik Görünüm [2](#)

Şubat Ayında Türkiye'nin Yeni İhracat Siparişleri Endeksi Değeri 49,5 Oldu

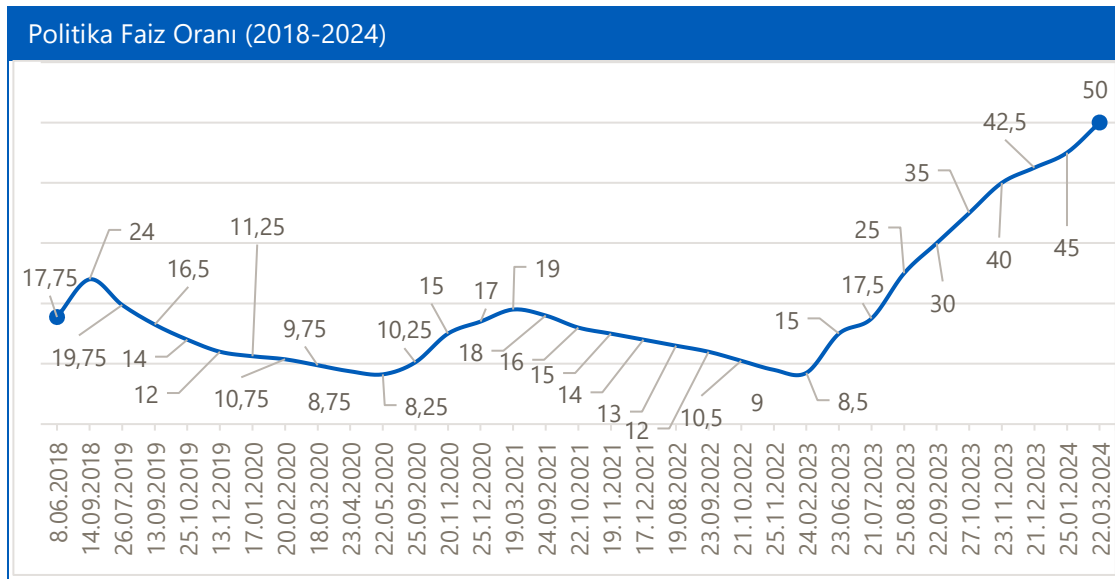
Satınalma yöneticileri ile yapılan görüşme ve anketlerden elde edilen veriler analiz edilerek hazırlanan "Yeni İhracat Siparişleri Endeksi" mal ve hizmet sektörlerindeki yurt dışı talebi ölçen bir göstergedir. Bu sayede ülke ve sektör bazında ihracat talebinde zaman içinde meydana gelen değişimler takip edilebilmektedir. Endeks değerinin 50'nin altında olması talepteki düşüşü, 50'nin üstünde olması talepteki artışı ifade ederken, 50 değeri bir değişimin olmadığını göstermektedir. Yeni İhracat Siparişleri Endeks değeri 2023 yılı Şubat ayında bir önceki aya kıyasla 0,1 puan artış 49,5 olarak gerçekleşmiştir.

Kaynak:Ticaret Bakanlığı

Mart Ayında Politika Faizi %50 Olarak Belirlendi.

Para Politikası Kurulu'nun (Kurul) son toplantısında, bir hafta vadeli repo ihale faiz oranının yüzde 45'ten yüzde 50'ye yükseltilmesine karar verildi. Kurul; şubat ayında aylık enflasyonun ana eğilimi, hizmet enflasyonu öncülüğünde, öngörülenden yüksek gerçekleştiğini belirtmiştir. Kurula göre Hizmet enflasyonundaki katılık, enflasyon beklentileri, jeopolitik riskler ve gıda fiyatları enflasyon baskılarını canlı tutmaktadır. Kurul, enflasyon görünümündeki bozulmayı dikkate alarak politika faizinin artırılmasına karar vermiştir. Aylık enflasyonun ana eğiliminde belirgin ve kalıcı bir düşüş sağlanana ve enflasyon beklentileri öngörülen tahmin aralığına yakınsayana kadar sıkı para politikası duruşu sürdürüleceği de kurul tarafından belirtilmiştir. ¹⁵

Kaynak:Merkez Bankası

¹⁵ Faiz Oranlarına İlişkin Basın Duyurusu [2](#)

1 Mart 2024 Tarihi İtibariyle Toplam Kredi Hacmi 12,4 Trilyon TL'ye Ulaştı

BDDK tarafından 1 Mart 2024 tarihinde yayınlanan haftalık bankacılık sektörü verilerine göre TL cinsinden toplam kredi hacmi 8,4 trilyon TL'ye, yabancı para cinsinde TL eşdeğeri olarak ise 4.3 trilyon TL'ye ulaşmıştır.¹⁶

Krediler			
Sektör / Krediler (1 Mart 2024 Cuma) (Milyon TL)	TL Cinsinden	Yabancı Para Cinsinden	Toplam
Toplam Krediler	8.409.595	4.252.159	12.661.755
Tüketici Kredileri ve Bireysel Kredi Kartları	2.901.042	2.920	2.903.962
Ticari ve Diğer Krediler	5.508.554	4.249.239	9.757.793
Taksitli Tic. Krd. ve Kurumsal Kredi Kartları	1.095.429	478.617	1.574.046
KOBİ Kredileri	2.989.607	514.640	3.504.246

Kaynak: BDDK

¹⁶ BDDK, Haftalık Bankacılık Sektörü Verileri [↗](#)

Türkiye Dış Ticareti

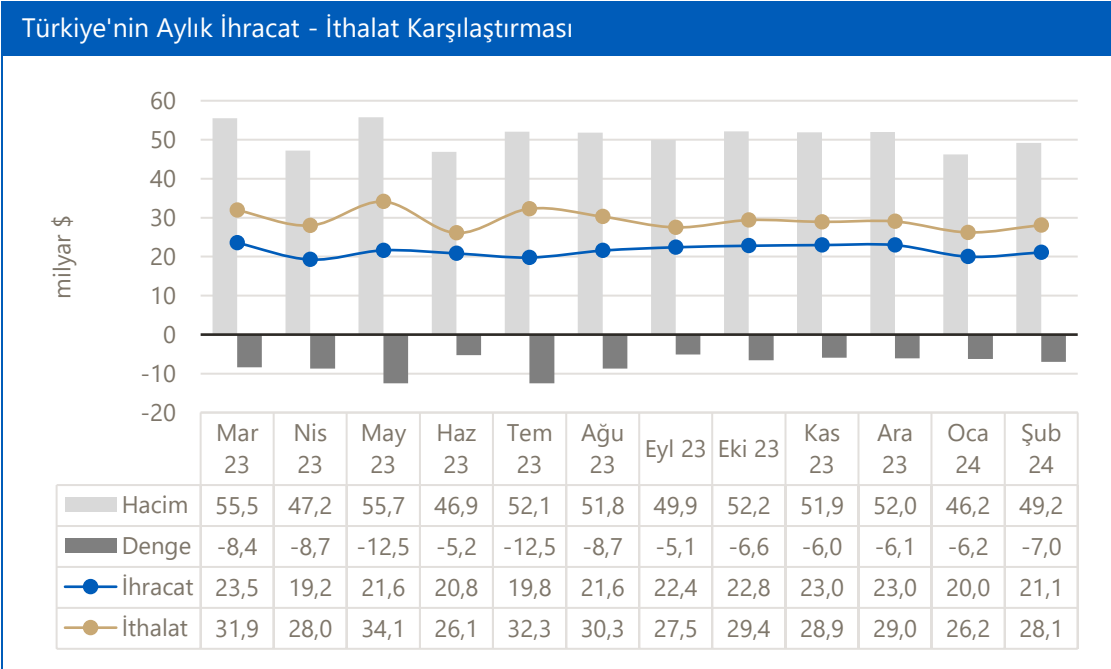
Şubat ayında ihracat %13,6 artışla 21,1 milyar \$ oldu

2024 yılının Şubat ayında Türkiye ihracatı %13,6 artışla 21,1 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde toplam ithalat %-8,5 azalışla 28,1 milyar \$'a yükselmiştir. Dış ticaret hacmi ise %-0,2 azalışla 49,2 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili ayda ihracatın ithalatı karşılama oranı %75,07 olarak gerçekleşmiştir. Ocak-Şubat 2024 döneminde ise Türkiye ihracatı %8,5 artışla 41,1 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. İthalat ise %-15,5 azalışla 54,3 milyar \$ olmuştur. Bu dönemde dış ticaret hacmi %-6,6 değişimle 95,4 milyar \$ olmuştur. İthalatın ihracatı karşılama oranı %75,6 olarak gerçekleşmiştir. Son 12 aylık ihracat 254,8 milyar \$'a ulaşmıştır.

Türkiye Dış Ticareti				
	Şubat 2024	Değ. (%)	Ocak-Şubat 2024	Değ. (%)
İhracat (milyar \$)	21,1	13,6	41,1	8,5
İthalat (milyar \$)	28,1	-8,5	54,3	-15,5
Dış Ticaret Hacmi (milyar \$)	49,2	-0,2	95,4	-6,6
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-7,0	-42,3	-13,2	-49,9
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)	75,1	-	75,6	-

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Son 12 aylık dönemde aylık ortalama ihracat 21,6 milyar \$, ortalama ithalat ise 29,3 milyar \$ olmuştur. Son 1 yılda en yüksek ihracat rakamına 23,5 milyar \$ ile 2023 yılı Mart ayında erişilmiştir. En düşük ihracat ise 19,2 milyar \$ ile 2023 yılı Nisan ayında gerçekleşmiştir. En yüksek aylık ithalat 34,1 milyar \$ ile 2023 yılı Mayıs ayında, en düşük ithalat ise 26,1 milyar \$ ile 2023 yılı Haziran ayında olmuştur.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Şubat ayında en fazla ihracat yapılan ülke grubu 8,77 milyar \$ ile Avrupa Birliği 27 oldu

Bölgesel bazda ülkemizin en büyük ticaret ortağı konumunda bulunan Avrupa Birliği 27 ile ihracatımız 2024 yılı Şubat ayında geçen yıla göre %9,2 oranında artarak 8,77 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ihracat içindeki payı ise %41,6 oldu. 2024 yılı Şubat ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci bölge Yakın ve Orta Doğu olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ihracat %23,7 oranında artış ve %17,6 pay ile 3,71 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Avrupa (AB Hariç) ülkeleri 3,1 milyar \$ ihracat, %4,1 artış ve %14,7 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İhracat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Şubat 2024			Ocak-Şubat 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği 27	8.771	9,2	41,6	17.105	5,7	41,6
2	Yakın ve Orta Doğu	3.707	23,7	17,6	7.260	16,3	17,7
3	Diğer Avrupa (AB Hariç)	3.097	4,1	14,7	5.956	-3,7	14,5
4	Diğer Asya	1.597	16,6	7,6	3.144	15,7	7,7
5	Kuzey Amerika	1.484	24,9	7,0	2.811	14,1	6,8
6	Kuzey Afrika	1.176	23,2	5,6	2.252	21,0	5,5
7	Diğer Afrika	616	24,1	2,9	1.196	12,0	2,9
8	Güney Amerika	227	28,8	1,1	450	22,7	1,1
9	Orta Amerika ve Karayipler	220	53,2	1,0	432	28,6	1,1
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	109	52,6	0,5	215	50,7	0,5
	Diğerleri	82	-46,7	0,4	257	-16,0	0,6
	Toplam	21.086	13,6	100,0	41.077	8,5	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Şubat ayında en fazla ithalat yapılan ülke grubu 9,4 milyar \$ ile Avrupa Birliği 27

2024 yılının Şubat ayında Türkiye'nin toplamda en fazla ithalat gerçekleştirdiği ülke grubu Avrupa Birliği 27 ülkeleri olmuştur. Avrupa Birliği 27 ülke grubu ile ihalat Şubat ayında geçen yıla göre %12 oranında artarak 9,4 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ithalat içindeki payı ise %33,5 oldu. 2024 yılı Şubat ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci bölge Diğer Asya olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ithalat %2,7 oranında artış ve %23,9 pay ile 6,72 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Avrupa (AB Hariç) ülkeleri 6,22 milyar \$ ithalat, %-29,9 azalış ve %22,1 pay ile en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İthalat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Şubat 2024			Ocak-Şubat 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği 27	9.402	12,0	33,5	17.236	10,2	31,7
2	Diğer Asya	6.717	2,7	23,9	12.611	-8,7	23,2
3	Diğer Avrupa (AB Hariç)	6.218	-29,9	22,1	12.367	-36,2	22,8
4	Kuzey Amerika	1.956	60,7	7,0	3.511	40,2	6,5
5	Yakın ve Orta Doğu	1.823	21,1	6,5	3.287	1,2	6,1
6	Kuzey Afrika	822	69,3	2,9	1.385	19,6	2,6
7	Güney Amerika	570	43,9	2,0	1.158	33,4	2,1
8	Diğer Afrika	397	68,9	1,4	637	49,5	1,2
9	Orta Amerika ve Karayipler	134	34,5	0,5	245	15,8	0,5
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	38	-72,5	0,1	194	-36,5	0,4
	Diğerleri	10	-99,7	0,0	1.674	-75,2	3,1
	Toplam	28.087	-8,5	100,0	54.306	-15,5	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

2024 yılı Şubat ayında en fazla ihracat yapılan ülke 1,72 milyar \$ ile Almanya

2024 yılı Şubat ayında en çok ihracat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %1,6 değişim ve 1,72 milyar \$ ile Almanya olmuştur. Toplam ihracat içindeki payı ise %8,2 olarak gerçekleşmiştir. Şubat ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci ülke ise ABD olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %22,4 oranında artarak 1,33 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ihracat içinde %6,3 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ihracat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise İtalya olmuştur. Bu ülkeye ihracat %3,8 artarak 1,16 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ihracat içindeki payı ise %5,5 oranındadır.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Şubat 2024			Ocak-Şubat 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Almanya	1.723	1,6	8,2	3.485	-1,0	8,5
2	ABD	1.333	22,4	6,3	2.557	12,6	6,2
3	İtalya	1.158	3,8	5,5	2.157	6,2	5,3
4	Irak	1.075	47,6	5,1	2.173	36,5	5,3
5	İngiltere	1.064	25,4	5	2.085	15,8	5,1
6	Fransa	808	-2,8	3,8	1.552	-3,3	3,8
7	İspanya	798	11,6	3,8	1.568	1,4	3,8
8	Rusya Federasyonu	670	-33,8	3,2	1.298	-36,7	3,2
9	Hollanda	662	35,2	3,1	1.274	16,1	3,1
10	Romanya	628	39,0	3	1.128	20,6	2,7
11	BAE	551	23,0	2,6	1.004	17,4	2,4
12	Polonya	501	13,4	2,4	976	9,0	2,4
13	İsrail	422	-7,9	2	772	-18,1	1,9
14	Belçika	387	19,6	1,8	741	12,9	1,8
15	Bulgaristan	359	14,1	1,7	737	14,7	1,8
16	Mısır	345	38,6	1,6	620	24,0	1,5
17	Suudi Arabistan	317	77,9	1,5	618	56,6	1,5
18	Yunanistan	294	22,9	1,4	670	48,9	1,6
19	Ukrayna	274	-2,3	1,3	516	-16,8	1,3
20	İran	257	12,3	1,2	582	23,9	1,4
21		13.624	12,3	64,6	26.511	6,6	64,5
22		7.461	16,2	35,4	14.566	12,1	35,5
23		21.086	13,6	100	41.077	8,5	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

2024 yılı Şubat ayında en fazla ithalat yapılan ülke 4,16 milyar \$ ile Rusya Federasyonu

2024 yılı Şubat ayında en çok ithalat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %-1,3 değişim ve 4,16 milyar \$ ile Rusya Federasyonu olmuştur. Toplam ithalat içindeki payı ise %14,8 olarak gerçekleşmiştir. Şubat ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci ülke ise Çin olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %10,8 oranında artarak 3,44 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ithalat içinde %12,2 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ithalat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise Almanya olmuştur. Bu ülkeye ithalat %6,8 artarak 2,22 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ithalat içindeki payı ise %7,9 oranındadır.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Şubat 2024			Ocak-Şubat 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Rusya Federasyonu	4.155	-1,3	14,8	8.480	-8,0	15,6
2	Çin	3.435	10,8	12,2	6.328	-4,9	11,7
3	Almanya	2.221	6,8	7,9	4.138	6,4	7,6
4	ABD	1.861	76,1	6,6	3.263	43,1	6
5	İtalya	1.578	35,6	5,6	2.765	26,6	5,1
6	Fransa	1.201	15,8	4,3	2.085	20,7	3,8
7	İsviçre	910	-74,2	3,2	1.711	-78,2	3,1
8	İspanya	833	22,1	3	1.460	18,9	2,7
9	Güney Kore	672	-3,2	2,4	1.244	-7,4	2,3
10	İngiltere	524	9,5	1,9	1.098	13,7	2
11	Polonya	478	17,6	1,7	873	12,7	1,6
12	Hindistan	476	-33,5	1,7	877	-38,2	1,6
13	Hollanda	432	16,9	1,5	804	20,7	1,5
14	Kazakistan	423	71,1	1,5	744	30,3	1,4
15	Belçika	405	31,5	1,4	778	17,9	1,4
16	BAE	396	-1,5	1,4	870	3,6	1,6
17	Mısır	383	78,2	1,4	684	35,0	1,3
18	Japonya	372	8,2	1,3	747	-0,1	1,4
19	Azerbaycan	343	254,2	1,2	477	199,0	0,9
20	Çekya	331	18,2	1,2	599	6,7	1,1
	Liste Toplamı	21.428	0,1	76,3	40.024	-9,6	73,7
	Diğer	6.659	-28,2	23,7	14.282	-28,7	26,3
	Toplam	28.087	-8,5	100	54.306	-15,5	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Şubat ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen sektör Otomotiv Endüstrisi

2024 yılı Şubat ayında sektör bazında Otomotiv Endüstrisi 3,13 milyar \$ ihracat ve %18,2 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen sektör olmuştur. Kimyevi Maddeler ve Mamulleri sektörü 2,61 milyar \$ ihracat ve %15,2 payla ikinci sırada yer almıştır. Hazırgiyim ve Konfeksiyon sektörü ise 1,5 milyar \$ ihracat ve %8,7 payla Şubat ayında en fazla ihracat gerçekleştiren üçüncü sektör olmuştur. Şubat ayında Türkiye ihracatının kilogram birim fiyatı %-15,6 artışla 1,43 \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye İhracatının Sektörel Dağılımı											
Sıra	Sektör	Şubat 2024					Ocak-Şubat 2024				
		İhracat (milyar \$)	Değ. (%)	Pay (%)	Birim Fiyat (\$ / kg)	Birim Fiyat Değişim (%)	İhracat (milyar \$)	Değ. (%)	Pay (%)	Birim Fiyat (\$ / kg)	Birim Fiyat Değişim (%)
1	Otomotiv Endüstrisi	3,13	19,9	18,2	8,0	5,8	5,91	11,0	34,3	8,0	3,2
2	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	2,61	15,2	15,2	1,0	-14,7	4,96	8,8	28,8	1,0	-17,2
3	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	1,50	-4,6	8,7	14,6	-8,1	2,92	-8,6	17,0	15,0	-6,4
4	Çelik	1,39	31,2	8,1	0,9	-19,4	2,50	15,8	14,5	0,9	-17,0
5	Elektrik ve Elektronik	1,29	-1,0	7,5	4,2	-23,1	2,50	1,0	14,5	4,3	-19,2
6	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	1,05	27,9	6,1	1,0	-17,7	2,08	15,5	12,1	1,0	-16,5
7	Demir ve Demir Dışı Metaller	0,99	-1,6	5,7	4,4	-6,7	1,93	-6,1	11,2	4,4	-5,7
8	Makine ve Aksamları	0,91	7,5	5,3	7,0	-0,3	1,74	2,8	10,1	6,8	-1,8
9	Tekstil ve Hammaddeleri	0,81	13,8	4,7	3,8	-17,4	1,60	4,4	9,3	3,8	-15,2
10	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	0,65	13,6	3,8	1,3	-9,9	1,26	4,8	7,3	1,3	-11,7
11	İklimlendirme Sanayii	0,60	5,7	3,5	5,7	-8,2	1,15	5,2	6,7	5,8	-6,6
12	Mücevher	0,48	-8,3	2,8	515,5	-28,7	0,94	0,1	5,5	446,1	-35,8
13	Madencilik Ürünleri	0,45	14,1	2,6	0,2	-13,9	0,90	7,2	5,2	0,2	4,8
14	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	0,35	-0,3	2,1	0,2	-20,1	0,68	-5,1	3,9	0,2	-15,2
15	Yaş Meyve ve Sebze	0,32	3,8	1,9	0,7	-15,8	0,69	8,6	4,0	0,7	-5,6
16	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	0,31	28,7	1,8	3,1	4,2	0,67	30,2	3,9	3,2	4,4
17	Savunma ve Havacılık Sanayii	0,30	5,4	1,8	50,8	33,2	0,63	11,8	3,7	55,6	13,6
18	Halı	0,26	98,2	1,5	3,1	-3,9	0,50	46,7	2,9	3,1	-2,8
19	Meyve Sebze Mamulleri	0,23	37,5	1,4	1,3	2,3	0,47	37,1	2,7	1,4	0,8
20	Fındık ve Mamulleri	0,20	26,8	1,1	7,6	19,4	0,40	35,7	2,3	7,7	21,3
21	Kuru Meyve ve Mamulleri	0,18	67,3	1,0	4,3	37,0	0,34	44,9	2,0	4,2	29,8
22	Deri ve Deri Mamulleri	0,14	-16,5	0,8	10,6	-16,3	0,26	-24,5	1,5	10,3	-14,6
23	Gemi, Yat ve Hizmetleri	0,14	188,4	0,8	6,1	3,5	0,31	344,0	1,8	6,5	126,6
24	Zeytin ve Zeytinyağı	0,14	-25,9	0,8	4,7	38,7	1,04	49,2	6,0	3,9	44,4
25	Tütün	0,08	17,8	0,4	8,1	14,1	0,14	-6,7	0,8	8,3	9,3
26	Süs Bitkileri ve Mamulleri	0,02	8,8	0,1	2,4	-7,8	0,03	4,9	0,2	2,5	-3,2
	Toplam (TİM Verileri)	17,21	1,8	100,0	1,4	-15,6	17,21	1,8	100,0	1,5	-9,0
	İhracatçı Birlikleri Kaydından Muaf İhracat ile Antrepo ve Serbest Bölgeler Farkı	2,82	16,8	14,1	-	-	2,82	16,8	14,1	-	-
	Genel İhracat Toplamı	20,03	3,6	100,0	-	-	20,03	3,6	100,0	-	-

Kaynak: TİM

Fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün grubu 'Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı'

Şubat ayında fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 2,7 milyar \$ ile Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ihracat %19,1 artmıştır. Bu ürün grubunu Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları ürün grubundaki ihracat %4,8 artış ve 2 milyar \$ ile takip etmektedir. Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar ürün grubundaki ihracat ise bir önceki yıla göre %48,4 artışla 1,4 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Fasıl

Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Şubat 2024		Ocak-Şubat 2024	
			İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)
1	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.720	19,1	5.127	11,7
2	84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	2.042	4,8	3.968	2,0
3	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	1.377	48,4	2.696	30,3
4	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	1.268	4,8	2.438	4,5
5	72	Demir ve çelik	889	45,8	1.590	25,4
6	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	875	7,7	1.668	7,9
7	39	Plastikler ve mamulleri	869	7,4	1.698	3,7
8	73	Demir veya çelikten eşya	814	8,1	1.549	0,3
9	61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	780	-1,2	1.546	-4,7
10	62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	682	-2,0	1.308	-6,5
11	8	Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	535	38,1	1.118	31,8
12	94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb., prefabrik yapılar	408	10,6	792	4,4
13	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	397	-3,1	820	-4,5
14	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	326	2,9	621	-1,4
15	20	Sebzeler, meyveler, sert kabuklu meyveler ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	316	41,0	620	37,2
16	57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	265	103,9	509	47,9
17	7	Yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrular	249	-1,2	540	14,1
18	15	Hayvansal, bitkisel veya mikrobiyal katı ve sıvı yağlar ve bunların parçalanma ürünleri; hazır yemeklik katı yağlar; hayva	239	8,1	493	-2,4
19	28	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikleri	239	-8,1	484	-1,5
20	19	Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları, pastacılık ürünleri	238	44,0	468	24,4
		Liste Toplamı	15.527	14,4	30.050	8,8
		Diğer	5.559	11,5	11.027	7,7
		Toplam	21.086	13,6	41.077	8,5

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün grubu 'Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar'

Şubat ayında fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 5,9 milyar \$ ile Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ithalat %-12 azalmıştır. Bu ürün grubunu Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları ürün grubundaki ithalat %9,2 artış ve 3,2 milyar \$ ile takip etmektedir. Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı ürün grubundaki ithalat ise bir önceki yıla göre %28,4 artışla 2,7 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Fasıl						
Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Şubat 2024		Ocak-Şubat 2024	
			İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)
1	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	5.933	-12,0	12.468	-19,8
2	84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	3.195	9,2	6.170	4,0
3	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.693	28,4	4.661	29,7
4	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	2.153	3,0	4.169	-0,5
5	72	Demir ve çelik	1.753	8,1	3.682	9,6
6	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	1.647	-61,3	2.947	-68,9
7	39	Plastikler ve mamulleri	1.205	-5,4	2.287	-11,4
8	29	Organik kimyasal ürünler	771	0,4	1.441	-7,2
9	88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçaları	577	97,6	866	58,6
10	90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	542	10,7	1.016	4,3
11	30	Eczacılık ürünleri	494	14,2	860	1,0
12	74	Bakır ve bakırdan eşya	371	-45,0	758	-38,8
13	73	Demir veya çelikten eşya	353	20,5	628	4,5
14	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	351	-40,7	745	-32,0
15	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	339	-0,7	629	-5,5
16	38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	299	-3,1	611	-5,5
17	10	Hububat	280	-41,8	508	-47,5
18	23	Gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri, hayvanlar için hazırlanmış kaba yemler	258	33,0	493	31,3
19	15	Hayvansal, bitkisel veya mikrobiyal katı ve sıvı yağlar ve bunların parçalanma ürünleri; hazır yemeklik katı yağlar	254	-12,7	447	-25,6
20	12	Yağlı tohum ve meyveler, muhtelif tane, tohum ve meyveler, sanayide ve tıpta kullanılan bitkiler, saman ve kaba yem	252	-25,5	498	-17,6
		Liste Toplamı	23.719	-10,5	45.882	-17,2
		Diğer	4.369	4,3	8.424	-5,4
		Toplam	28.087	-8,5	54.306	-15,5

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Yüksek teknoloji ürünlerin ihracatı Şubat ayında %-5,4 azaldı

Türkiye ihracatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Şubat ayında Yüksek Teknolojili Ürünler ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %-5,4 azalışla ve %2,7 payla 0,53 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Yüksek Teknolojili Ürünler ihracatı ise %9,2 artışla ve %37,2 payla 7,37 milyar \$'a ulaşmıştır. Orta Düşük Teknolojili Ürünler ihracatı geçen yıla kıyasla %17 artışla ve %27,9 payla 5,53 milyar \$ olmuştur. Düşük Teknolojili Ürünler ihracatı bu dönemde %16,3 değişim ve %32,2 pay ile 6,38 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İhracatı							
Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Şubat 2024			Ocak-Şubat 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	535	-5,4	2,7	1.177	14,0	3,1
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	7.366	9,2	37,2	14.141	4,7	36,8
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	5.533	17,0	27,9	10.585	9,8	27,6
4	Düşük Teknolojili Ürünler	6.382	16,3	32,2	12.501	9,5	32,6
	Toplam	19.815	13,1	100,0	38.405	7,9	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Yüksek teknoloji ürünlerin ithalatı Şubat ayında %18,8 arttı

Türkiye ithalatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Şubat ayında Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %18,8 artışla ve %12,5 payla 2,78 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatı ise %9,1 artışla ve %44,9 payla 9,99 milyar \$'a ulaşmıştır. Orta Düşük Teknolojili Ürünler ithalatı geçen yıla kıyasla %-31,6 azalışla ve %29,6 payla 6,59 milyar \$ olmuştur. Düşük Teknolojili Ürünler ithalatı bu dönemde %13,9 değişim ve %12,9 pay ile 2,87 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İthalatı							
Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Şubat 2024			Ocak-Şubat 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	2.779	18,8	12,5	5.092	5,9	12,1
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	9.985	9,1	44,9	18.594	3,2	44,3
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	6.588	-31,6	29,6	12.993	-36,3	31,0
4	Düşük Teknolojili Ürünler	2.867	13,9	12,9	5.284	2,7	12,6
	Toplam	22.220	-6,0	100,0	41.962	-13,2	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Tüketim Malları ihracatının payı %36,9 olarak gerçekleşti

İhracat mal cinsine göre incelendiğinde, 2024 yılının Şubat ayında Yatırım (Sermaye)

Malları ihracatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %13,4 artış ve %12,9 pay ile 2,71 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Hammadde-Aramallar ihracatı %11,6 artış ve %49,6 payla 10,45 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Tüketim Malları ihracatı ise %16,5 artış ve %36,9 payla 7,77 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İhracat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Şubat 2024			Ocak-Şubat 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	2.714	13,4	12,9	5.327	13,4	13,0
2	Hammadde-Aramallar	10.449	11,6	49,6	20.378	6,4	49,6
3	Tüketim Malları	7.775	16,5	36,9	15.112	9,6	36,8
4	Diğer	147	16,3	0,7	259	14,0	0,6
	Toplam	21.086	13,6	100,0	41.077	8,5	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Hammadde-Aramallar ithalatının payı %69,1 olarak gerçekleşti

Mal cinsine göre ithalat incelendiğinde, 2024 yılının Şubat ayında Yatırım (Sermaye) Malları ithalatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %24,1 artış ve %15,7 pay ile 4,4 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Hammadde-Aramallar ithalatı %18,2 azalış ve %69,1 payla 19,4 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Tüketim Malları ithalatı ise %26,1 artış ve %15,2 payla 4,28 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İthalat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Şubat 2024			Ocak-Şubat 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	4.400	24,1	15,7	8.076	11,7	14,9
2	Hammadde-Aramallar	19.397	-18,2	69,1	38.590	-23,9	71,1
3	Tüketim Malları	4.277	26,1	15,2	7.583	20,3	14,0
4	Diğer	14	-63,3	0,0	57	-22,0	0,1
	Toplam	28.087	-8,5	100,0	54.306	-15,5	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Küresel Emtia Fiyatları

Genel Değerlendirme

Mart ortasında Fed'in faiz indirimi beklentisinin diğer merkez bankalarına göre gecikmesi endişesi ABD doları talebini artırdı. Bu durum, emtia piyasalarını aşağı yönlü etkiledi. Ancak, Japonya Merkez Bankası'nın 17 yıl aranın ardından gelen ilk faiz artırımının başta altın piyasası olmak üzere değerli metal piyasalarında fiyatlarda yukarı yönlü bir etkiye sebep olması beklenmekte. Platinyum ve Paladyum talebinde elektrikli araçlara dönüşüm bünyesinde katalitik konvertörlere olan ihtiyacın düşmesi ile paralel düşüş devam etmekte.¹⁷

Şubat ayında Enerji Fiyatları Endeksi %0,8 yükseldi

Dünya Bankası tarafından yayınlanan küresel emtia fiyatları verilerine göre 2024 yılı Şubat ayında Enerji fiyatları endeksi bir önceki aya göre %0,8 artmıştır. Yıllık bazda ise enerji fiyatları endeksi %7,3 düşmüştür. Doğalgaz fiyatları bir önceki aya göre %45,9 azalırken, yıllık bazda azalış oranı %27,8 olmuştur. Ortalama Petrol fiyatları ise aylık bazda %3,7 yükselirken geçen yılın Şubat ayına göre fiyatlar %0,4 artmıştır.

Metal Emtia Fiyatları Endeksi %1,8 arttı

2024 Şubat döneminde Metal fiyatları endeksi bir önceki aya göre %1,8 oranında artmıştır. Bir önceki yıla göre ise Metal fiyatları endeksi %28 düşmüştür. Alüminyum fiyatları aylık bazda %0,6 azalırken, bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla azalış oranı %9,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bakır fiyatları ise bir önceki aya göre %0,5 azalırken, yıllık bazda fiyatlar %7,1 gerilemiştir. Demir fiyatları bir önceki aya göre %8,4 oranında azalırken, yıllık bazda %2,5 azalmıştır.

Değerli Metal Emtia Fiyatları Endeksi %0,6 düştü

Değerli Metal emtia fiyatları endeksi Şubat yılının 2024 ayında bir önceki aya kıyasla %0,6 oranında düşmüştür. Bir önceki yılın aynı dönemine göre endeks değeri %12,1 azalmıştır. Altın fiyatları 2024 yılının Şubat ayında bir önceki aya göre %0,5 azalırken, Gümüş fiyatlarında azalış oranı %1,1 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın aynı dönemine göre ise Altın fiyatları %9,1 yükselmiştir. Gümüş fiyatları bir önceki yılın aynı dönemine göre %3,4 artmıştır.

¹⁷ Anadolu Ajansı "Commodity markets witnessed downward pressure last week" [z](#)

Tarım Fiyat Endeksi %0,3 arttı, Gıda Fiyat Endeksi %12,7 yükseldi

Gıda Emtia Fiyatları Endeksi Şubat 2024 döneminde aylık bazda %12,7 oranında yükselirken, Tarım Fiyatları Endeksi %0,3 artmıştır. Yıllık bazda incelendiğinde ise Gıda Emtia Fiyatları Endeksi %35,6 oranında artmış, Tarım Fiyatları Endeksi ise %6,9 oranında gerilemiştir.

Emtia Endeksleri ve Temel Emtia Fiyatları

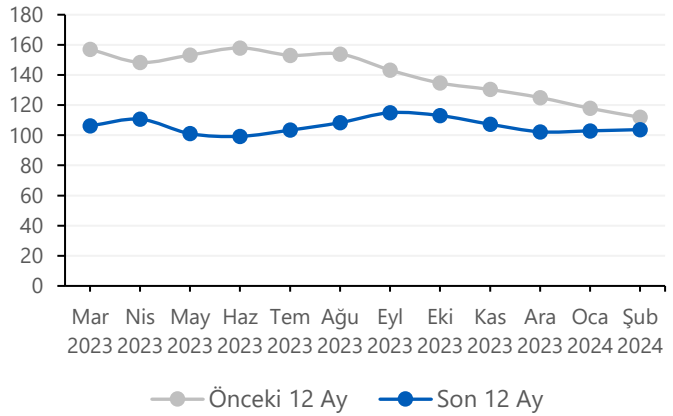
Ana grup emtia endeksleri ve temel emtia fiyatlarının Şubat 2024 dönemi itibariyle değişimleri aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır. "Yıllık" değişimler 2024 yılı Şubat ayındaki değerlerin bir önceki yılın aynı ayına göre ortalama değişimini, "Aylık" değişimler ise 2024 yılı Şubat ayındaki değerlerin bir önceki aya göre ortalama değişimini ifade etmektedir.

Enerji Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-7,3↓ Aylık: %0,8↑

Enerji fiyatları endeksi Şubat 2024 döneminde aylık bazda %0,8 yükselmiştir. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %7,3 daha düşük seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 115 ile Eylül 2023 döneminde ulaşırken, 99,3 ile Haziran 2023 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Enerji Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

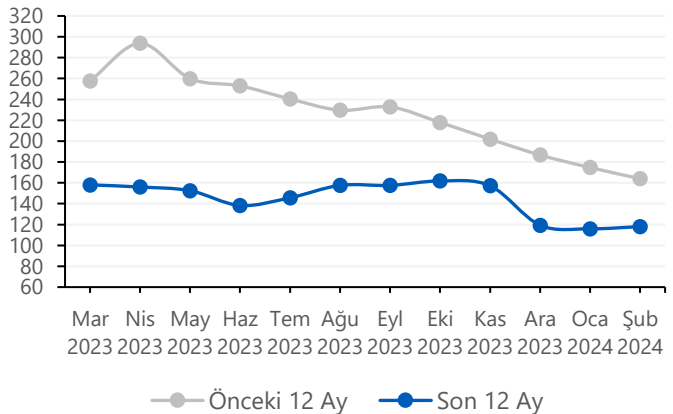

Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-28,0↓ Aylık: %1,8↑

Metal fiyatları endeksi Şubat 2024 döneminde aylık bazda %1,8 yükselmiştir. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %28 daha düşük seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 161,8 ile Ekim 2023 döneminde ulaşırken, 115,9 ile Ocak 2024 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

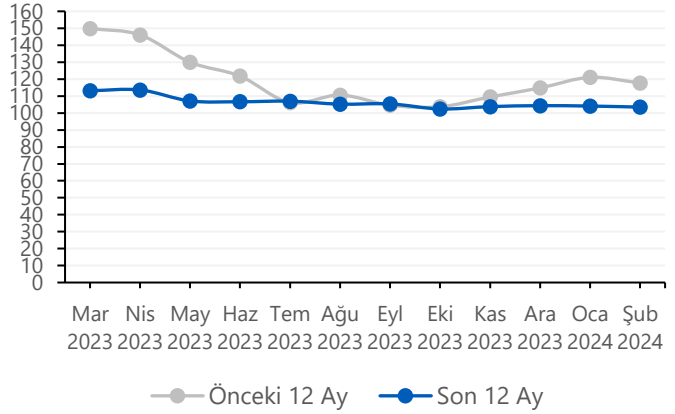

Değerli Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-12,1↓ Aylık: %-0,6↓

Değerli Metal fiyatları endeksi Şubat 2024 döneminde aylık bazda %0,6 düşmüştür. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %12,1 daha düşük seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 113,6 ile Nisan 2023 döneminde ulaşırken, 102,4 ile Ekim 2023 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Değerli Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

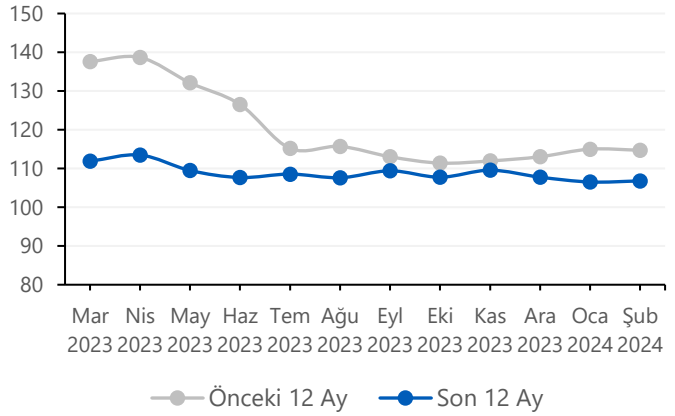

Tarım Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-6,9↓ Aylık: %0,3↑

Tarım fiyatları endeksi Şubat ayında bir önceki aya göre %0,3 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %6,9 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 113,5 ile Nisan 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 106,5 ile Ocak 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Tarımsal Emtia Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

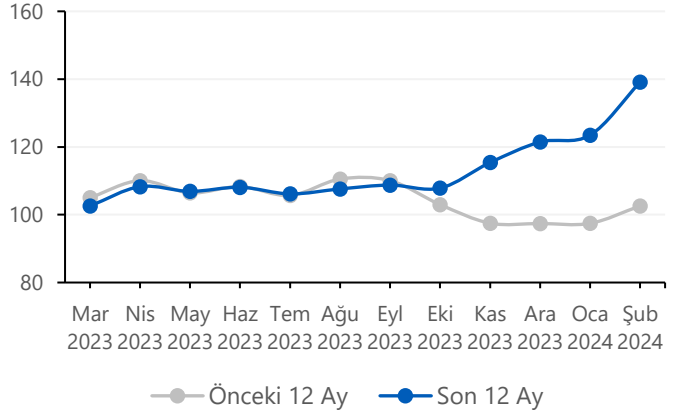

Gıda Fiyatları Endeksi

Yıllık: %35,6↑ Aylık: %12,7↑

Gıda fiyatları endeksi Şubat ayında bir önceki aya göre %12,7 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %35,6 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 139,1 ile Şubat 2024 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 102,6 ile Mart 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Gıda Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

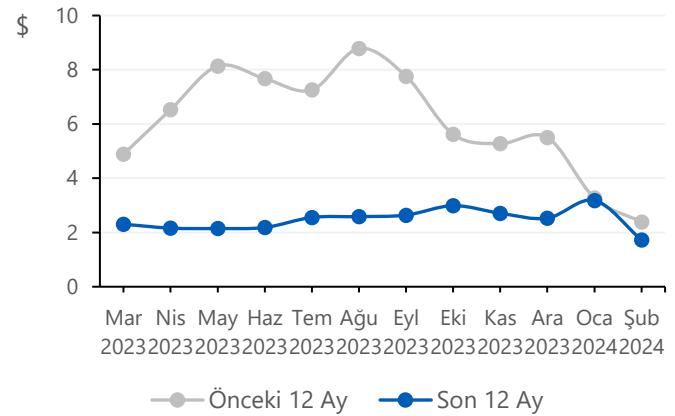

Doğalgaz Fiyatları

Yıllık: %-27,8↓ Aylık: %-45,9↓

Doğalgaz fiyatları Şubat ayında bir önceki aya göre %45,9 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %27,8 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 3,2 ile Ocak 2024 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 1,7 ile Şubat 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Doğalgaz Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

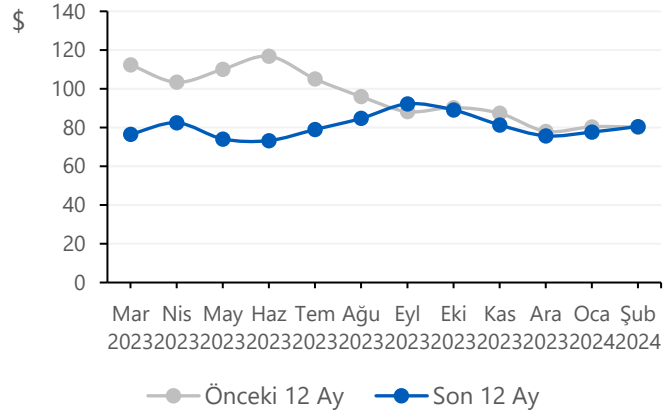

Petrol Fiyatları

Yıllık: %0,4↑ Aylık: %3,7↑

Petrol fiyatları Şubat ayında bir önceki aya göre %3,7 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %0,4 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 92,2 ile Eylül 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 73,3 ile Haziran 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Petrol Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

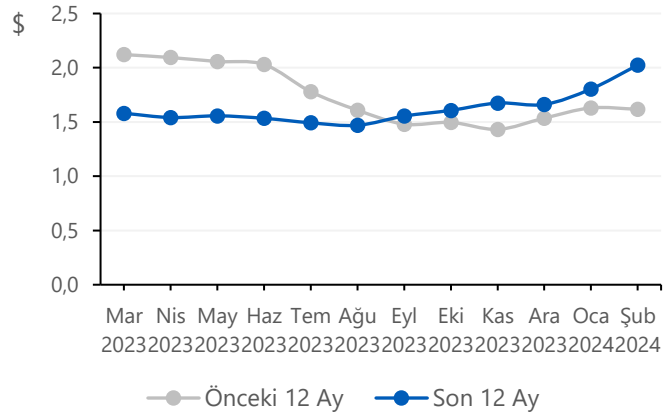

Kauçuk Fiyatları

Yıllık: %25,2↑ Aylık: %12,2↑

Şubat ayında kauçuk fiyatları bir önceki aya göre %12,2 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %25,2 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 2 ile Şubat 2024 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 1,5 ile Ağustos 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Kauçuk Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

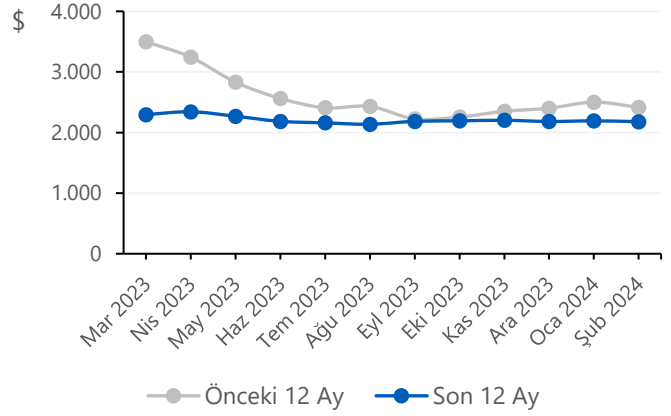

Alüminyum Fiyatları

Yıllık: %-9,8 ↓ Aylık: %-0,6 ↓

Şubat ayında alüminyum fiyatları bir önceki aya göre %0,6 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %9,8 oranında daha düşük olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 2343,2 ile Nisan 2023 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 2136,6 ile Ağustos 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Alüminyum Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

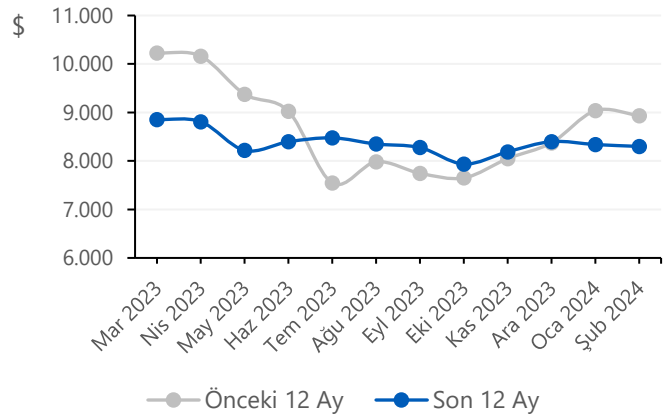

Bakır Fiyatları

Yıllık: %-7,1 ↓ Aylık: %-0,5 ↓

Bakır fiyatları Şubat ayında bir önceki aya göre %0,5 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %7,1 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 8856,3 ile Mart 2023 döneminde ulaşılrken, en düşük ortalama fiyat 7937,2 ile Ekim 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Bakır Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

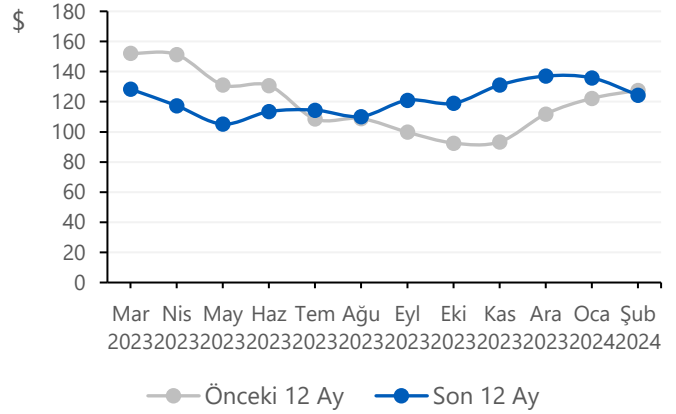

Demir Fiyatları

Yıllık: %-2,5↓ Aylık: %-8,4↓

Şubat ayında demir fiyatları bir önceki aya göre %8,4 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %2,5 oranında daha düşük olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 137,1 ile Aralık 2023 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 105,2 ile Mayıs 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Demir Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

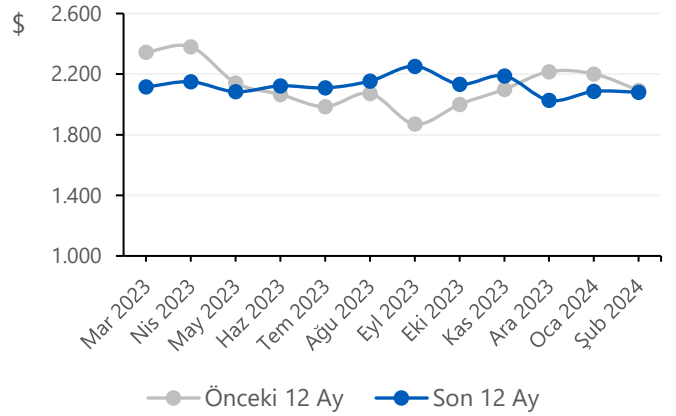

Kurşun Fiyatları

Yıllık: %-0,6↓ Aylık: %-0,2↓

Şubat ayında kurşun fiyatları bir önceki aya göre %0,2 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %0,6 oranında daha düşük olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 2252,1 ile Eylül 2023 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 2026,9 ile Aralık 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Kurşun Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

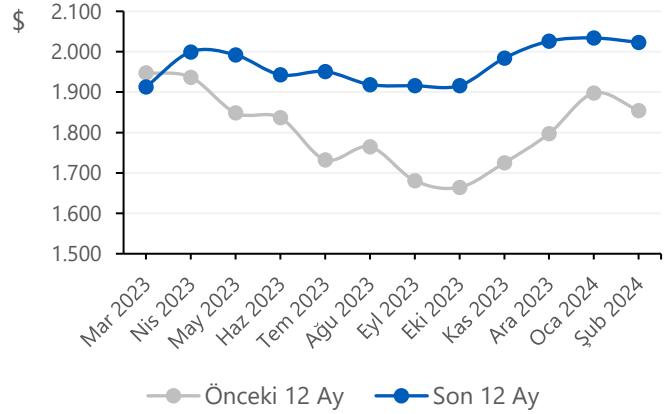

Altın Fiyatları

Yıllık: %9,1↑ Aylık: %-0,5↓

Altın fiyatları Şubat ayında bir önceki aya göre %0,5 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %9,1 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 2034 ile Ocak 2024 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 1912,7 ile Mart 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Altın Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

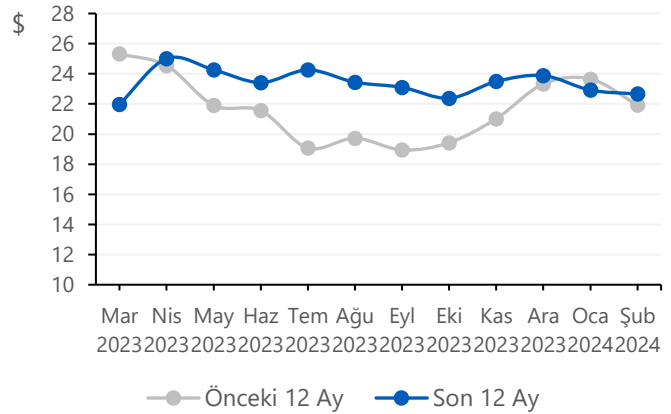

Gümüş Fiyatları

Yıllık: %3,4↑ Aylık: %-1,1↓

Gümüş fiyatları Şubat ayında bir önceki aya göre %1,1 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %3,4 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 25 ile Nisan 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 22 ile Mart 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Gümüş Fiyatları Son 12 Aylık Değişim

Ana Grup Emtia Endeksleri Değişimleri

Emtia Endeksleri	2010 Baz Yıl	2021				2022				Oca.-Mart 2023 Ort.	Oca.-Mart 2024 Ort.	Yıllık Ort. Değ.(%)	Mart 2023	Mart 2024	Yıllık Değ.(%)	Şub. 2024	Mart 2024	Aylık Değ.(%)
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Enerji	100	85,9	95,6	105,0	117,0	136,8	153,2	150,1	130,0	114,9	103,3	-10,0	111,9	103,8	-7,3	102,9	103,8	0,8
Metal	100	101,0	120,8	157,7	229,7	237,7	268,9	234,2	202,1	169,3	117,0	-30,9	164,0	118,0	-28,0	115,9	118,0	1,8
Değerli Metal	100	104,6	118,1	121,4	126,8	140,7	132,6	107,1	109,3	119,4	103,8	-13,1	117,8	103,5	-12,1	104,1	103,5	-0,6
Tarım	100	104,0	113,2	114,0	117,2	129,4	132,4	114,6	112,1	114,9	106,7	-7,1	114,7	106,8	-6,9	106,5	106,8	0,3
Gıda	100	83,1	87,7	96,9	106,3	108,8	108,3	108,8	99,3	100,0	131,3	31,3	102,6	139,1	35,6	123,5	139,1	12,7

Kaynak: Dünya Bankası

Temel Emtia Fiyatları Değişimi

Değer: ABD Doları		2021				2022				Oca.-Mart 2023 Ort.	Oca.-Mart 2024 Ort.	Yıllık Ort. Değ.(%)	Mart 2023	Mart 2024	Yıllık Değ.(%)	Şub. 2024	Mart 2024	Aylık Değ.(%)
Emtia	Birim	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Doğalgaz*	mmBtu	3,4	2,9	4,3	4,7	4,6	7,4	7,9	5,5	2,8	2,5	-13,3	2,4	1,7	-27,8	3,2	1,7	-45,9
Petrol**	varil	59,3	67,1	71,7	78,3	96,6	110,1	96,4	85,3	80,3	79,1	-1,5	80,3	80,5	0,4	77,7	80,5	3,7
Kauçuk	pound	2,34	2,19	1,85	1,91	2,07	2,06	1,62	1,49	1,62	1,91	17,9	1,62	2,02	25,2	1,80	2,02	12,2
Alüminyum	ton	2.091	2.400	2.645	2.755	3.250	2.879	2.355	2.336	2.459	2.186	-11,1	2.416	2.179	-9,8	2.193	2.179	-0,6
Bakır	ton	8.477	9.706	9.382	9.703	9.985	9.521	7.758	8.025	8.987	8.320	-7,4	8.937	8.300	-7,1	8.339	8.300	-0,5
Demir	ton	167,2	200,7	166,9	112,0	142,5	137,7	105,7	99,2	124,9	130,1	4,2	127,6	124,4	-2,5	135,8	124,4	-8,4
Kurşun	ton	2.014	2.128	2.333	2.326	2.325	2.196	1.976	2.105	2.147	2.084	-3,0	2.093	2.081	-0,6	2.086	2.081	-0,2
Altın	ons	1.798	1.815	1.789	1.796	1.873	1.874	1.726	1.729	1.876	2.029	8,1	1.855	2.023	9,1	2.034	2.023	-0,5
Gümüş	ons	26,3	26,7	24,3	23,4	24,0	22,7	19,2	21,3	22,8	22,8	0,0	21,9	22,7	3,4	22,9	22,7	-1,1

Kaynak: Dünya Bankası

*Doğalgaz fiyatları için ABD piyasa fiyatları kullanılmaktadır.

**Petrol fiyatları için Brent, WTI ve Dubai ham petrol fiyatlarının ortalaması kullanılmaktadır.

Notlar

- Emtia endeksleri: Ana emtia gruplarındaki fiyat değişimlerini kolayca takip edebilmek amacıyla emtia fiyatlarını belirli yüzdesel ağırlıkta gruplandırarak referans bir yıla göre fiyat seviyesini gösteren endekslerdir.
- Dünya Bankası tarafından emtia fiyatlarına ilişkin veriler <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets> internet sitesinde yayınlanmakta ve düzenli olarak her ay güncellenmektedir.
- Dünya Bankası veritabanından alınan son aylara ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemlerde revize edilebilmektedir.
- Ana Grup Emtia Fiyat Endekslerinin hesaplanmasında kullanılan emtialar aşağıda listelenmiştir.
 - Enerji Emtiaları Fiyat endeksi: ham petrol (%84), kömür (%4,7), doğal gaz (%10,8)
 - Tarım Emtiaları Fiyat Endeksi: gıda (%61,7), içecek (%12,9), tarımsal hammadde (%25,4)
 - Gıda Emtiaları Fiyat Endeksi: Tahıl (%28,2), bitki yağları (%40,8), diğer gıdalar (%31,0)
 - Metal Emtialar Fiyat Endeksi: alüminyum (%26,7), bakır (%38,4), demir cevheri (%18,9), kurşun (%1,8), nikel (%8,1), kalay (%2,1), çinko (%4,1)
 - Değerli Metal Emtiaları Fiyat Endeksi: altın (%77,8), gümüş (%18,9), platin (%3,3)
- Endeks hesaplamalarında kullanılan fiyatlar çeşitli uluslararası kaynaklardan sağlanmaktadır. Örnek: doğal gaz fiyatları için Bloomberg, Thomson Reuters, The Wall Street Journal ve Dünya Bankası kaynaklarından "Natural Gas (U.S.), spot price at Henry Hub, Louisiana spot prices" piyasa verileri kullanılmaktadır.
- Aylık fiyatlar haftalık ve günlük fiyatların ortalaması alınarak, dönemsel fiyatlar ise aylık fiyatların ortalaması alınarak hesaplanmaktadır.

Ticaret Anlaşmalarının Toplumsal Cinsiyet Açısından Değerlendirmesi

Toplumsal Cinsiyet Merceğinden Dünya Ticaret Örgütü

Ulusal ve uluslararası platformlarda toplumsal cinsiyet ve ekonomi bağlamındaki çalışmalar gittikçe yaygınlaşmaktadır. Dünya Ticaret Örgütü'nde (DTÖ) kadınların güçlendirilmesine yönelik atılan adımlar, bu kapsamda ele alınabilecek çalışmalar arasındadır. 2017'de DTÖ üyelerinin üçte birinden fazlası Ticaret ve Kadınların Ekonomik Güçlendirilmesine Dair Buenos Aires DTÖ Bildirisini (WTO Declaration on Trade and Women's Economic Empowerment) açıklamıştır. Müteakiben 134 DTÖ üyesi ve gözlemci Ticaret ve Toplumsal Cinsiyet üzerine Gayriresmî Çalışma Grubunu (Informal Working Group on Trade and Gender) kurmuştur. Çalışma grubu, dünya ticaretinde kadınların katılımına engel olan unsurları kaldırmak için iyi uygulamaları paylaşmayı, DTÖ çalışmalarına "toplumsal cinsiyet perspektifinin" nasıl uygulanacağı konusunda görüş alışverişini sağlamayı, DTÖ Sekreteryası tarafından üretilen cinsiyetle ilgili raporları incelemeyi ve kadınların Ticaret için Yardım (Aid for Trade) girişiminden nasıl faydalanabileceğini tartışmayı amaçlamaktadır.¹⁸ Ayrıca 31 Mayıs 2021 tarihinde DTÖ bünyesinde Toplumsal Cinsiyet Araştırma Merkezi (WTO Gender Research Hub) kurulmuştur. Merkez üyeleri DTÖ Sekreteryası, yedi uluslararası organizasyon, bölgesel organizasyonlardan uzmanlar, ticaret ile toplumsal cinsiyet konusu araştırmacıları, üniversite temsilcilerinden oluşmaktadır.¹⁹

DTÖ 12. Bakanlar Konferansında DTÖ üyeleri uluslararası ticarete kadınların ekonomik güçlendirilmesinin önemini kabul etmiştir. 2024 yılında gerçekleşen 13. DTÖ Bakanlar Konferansında da DTÖ ve Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Centre-ITC), konferansa ev sahipliği yapan Birleşik Arap Emirlikleri'nin işbirliği ile uluslararası ticarete kadın girişimlerinin kat ettiği ilerlemeyi ele almak için 24-25 Şubat 2024 tarihleri arasında kadın ve ticaret üzerine iki günlük bir etkinlik düzenlemiştir.²⁰ Etkinliğin ilk gününde dünya genelinde 60 ülkeden 250 kadın girişimcinin yer aldığı "SheTrades" zirvesi katılımcıları, kadın girişimcilerin karşılaştığı zorluklara karşı somut çözüm önerilerini tartışmıştır. Ayrıca yeşil ve dijital küresel ticaret sisteminde kadınların yeni pazarlara erişim fırsatları irdelenmiştir. 25 Şubat 2024'te DTÖ ve ITC uluslararası ticaret ve dijital ekonomi kapsamında kadınları desteklemek üzere 50 milyon dolarlık küresel bir fon kurulmasını duyurmuştur. Dijital Ekonomide Kadın İhracatçılar (The Women Exporters in the Digital Economy-WEIDE) fonu ile gelişmekte olan ve en az gelişmiş ülkelerde kadın yöneticiye sahip işletmelerin ve kadın girişimcilerin dijital teknolojilere sahip olabilmelerine destek olunması; işletmelerin çevrimiçi varlığının görünür hale gelmesi hedeflenmektedir.²¹

Ticaret Anlaşmalarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Ticaret ve Toplumsal Cinsiyet Üzerine Gayriresmî Çalışma Grubu (Informal Working Group on Trade and Gender) için DTÖ Sekreteryası bölgesel anlaşmalardaki toplumsal cinsiyet hükümleri üzerine bir çalışma yayınlamıştır. Bu çalışma Bölgesel Ticaret Anlaşmaları (BTA) ile serbest ticaret bölgeleri, gümrük birlikleri, ikili veya çoklu ekonomik entegrasyon anlaşmalarını kapsamaktadır. Çalışmaya DTÖ'ye bildiri yapılan anlaşmaların yanı sıra bildiri yapılmamış, imzalanmış dahi henüz yürürlüğe girmemiş anlaşmalar da dahil edilmiştir. Söz konusu çalışmaya göre

¹⁸ WTO. Informal Working Group on Trade and Gender [↗](#)

¹⁹ WTO (7 March 2023). WTO Gender Research Hub Work Programme 2023-2024 [↗](#)

²⁰ ITC. (2024). WTO-ITC High- Level Event on Women and Trade [↗](#)

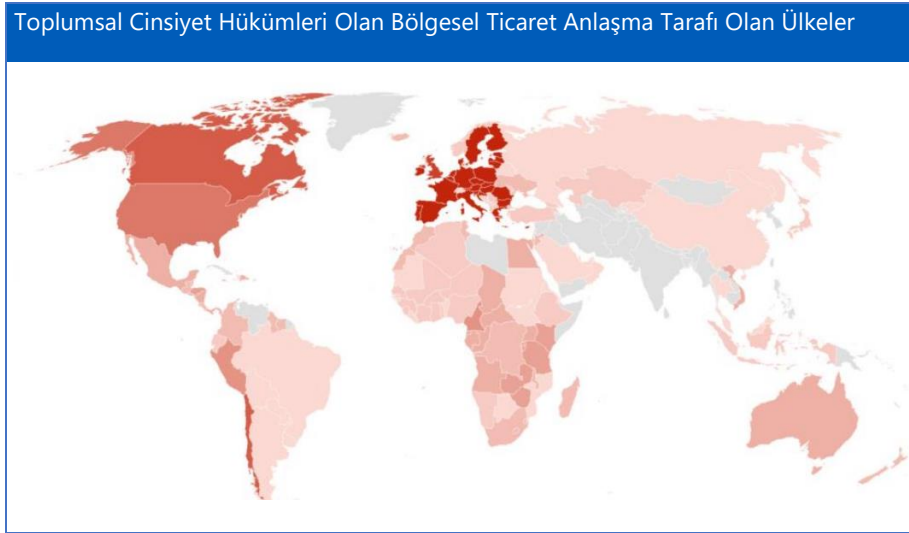
²¹ ITC. (25 February 2024). WTO, ITC launch \$50 million global fund for women exporters in the digital economy [↗](#)

son 25 yılda toplumsal cinsiyet konularının BTA'lara entegrasyonu gitgide artmıştır. İlk toplumsal cinsiyet hükmünün bölgesel anlaşmalara eklenmesi 1957'ye Roma Anlaşmasına kadar geri gitmektedir.

Kaynak: DTÖ (2022), Eylül 2022 verilerine dayanarak hazırlanmıştır.

2022 Eylül ayı itibarıyla DTÖ'ye bildirilen ve yürürlükte olan 353 BTA'nın 101'inde az bir tane doğrudan toplumsal cinsiyet konusuna atıf yapılmıştır. Bunun yanı sıra henüz DTÖ'ye bildirilmemiş dört BTA ve imzalanmasına rağmen henüz yürürlüğe girmemiş olan beş BTA da toplumsal cinsiyet konusuna atıf yapmaktadır. Söz konusu BTA'lar içerisinde toplam 331 adet toplumsal cinsiyet hükmü; tamamen ticaret ve toplumsal cinsiyet hükümlerine ayrılmış 14 bölüm bulunmaktadır. 153 ülke, toplumsal cinsiyet hükmü barındıran en az bir BTA'yı imzalamıştır. Söz konusu ülkelerin 147'si DTÖ üyesidir.²²

Kaynak: DTÖ (2022), Eylül 2022 verilerine dayanarak hazırlanmıştır.

²² WTO (19 September 2022). Informal Working Group On Trade And Gender Trade And Gender-Related Provisions In Regional Trade Agreements [2](#)

BTA'lar, kadınların ekonomik faaliyetlere katılımı, iş piyasası, toplumsal meseleler, politik ve kültürel haklar gibi çeşitli açılardan toplumsal cinsiyet konularını ele almaktadır. 83 BTA'da toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle ilgili 214 hüküm bulunmaktadır. Kadınların ekonomik faaliyetlere katılımına ilişkin 92 BTA'da 197 hüküm bulunmaktadır. Kadınların toplumsal hayattaki rolüne ilişkin 65 BTA'da 105 hüküm bulunmaktadır. Karar alma mercilerinde kadınların temsili konusunda 20, kadınların siyasette temsili konusunda 10, kadınların kültür hayatındaki rolüne ilişkin ise 10 hüküm bulunmaktadır.

BTA'larda geçen toplumsal cinsiyet konu kategorileri özet tablo		
Toplumsal Cinsiyet Konuları	Hüküm Sayısı	Bölgesel Anlaşma Sayısı
Toplumsal cinsiyet eşitsizliği	214	83
Kadınların ekonomik ve kalkınma faaliyetlerine katılımı	197	92
Kadınların istihdama katılımı	120	62
Kadınların iş dünyasına katılımı	65	31
Kadınların üretim kaynaklarına erişimi	32	21
Toplumsal meseleler ve kadınların toplumsal hayattaki rolü	109	65
Kadınların eğitime erişimi	52	41
Kadınların güvenliği	29	20
Aile ile ilgili konular	36	29
Toplumsal kapsayıcılık ve kırılganlık	13	13
Kadınların sağlık hizmetlerine erişimi ve gıda güvenliği	10	8
Karar alma mercilerinde kadınların temsili	20	19
Kadınların politikada temsili	10	10
Kültür hayatındaki kadınların rolü ve kültürel hakların korunması	10	9

Kaynak: DTÖ, 2022 Eylül verisi baz alınmıştır. Kategori sayıları tüm alt gruplarının toplamını göstermemektedir.

Serbest Ticaret Anlaşmalarında (STA) toplumsal cinsiyet eşitliğine dair bulunan hükümler kapsam, format ve içerik açısından farklılık göstermektedir. Amrita Bahri, STA'ları toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması²³ kapsamında ele alıp STA'lardaki toplumsal cinsiyet hükümlerinin kapsam, format ve içeriğini bölgelere göre karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Çalışma neticesinde ulaşılan bulgular şu şekildedir:²⁴

- Yürürlükte olan serbest ticaret anlaşmalarının %20'sinden fazlası, toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili açık bir hüküm içermektedir.
- Toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırması uygulamaları kapsamında farklı bölgeler farklı yaklaşımları benimsemektedir. Söz konusu yaklaşımlar toplumsal cinsiyetle ilgili hükümlerin anlaşma metnindeki yeri, ifade ediliş biçimi, doğası, içeriği ve kapsamı açısından farklılık göstermektedir.

²³ Toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması kavramı cinsiyet eşitliği bakış açısının politika oluşturma ile ilgili tüm aşamalara dahil edilmesi için politika süreçlerinin yeniden düzenlenmesi, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi anlamında kullanılmaktadır. Toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılması toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamada bir araç olarak görülmekte olup STA'lar tasarlanırken ve uygulanırken toplumsal cinsiyete dair meselelerin anlaşmalara dahil edilmesi, ticaret politikası ve anlaşmaları vasıtasıyla toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin azaltılması, kadınların güçlenmesi önündeki engellerin azaltılmasını hedeflemektedir.

²⁴ Amrita Bahri (2021). Gender Mainstreaming in Free Trade Agreements: A Regional Analysis and Good Practice Examples [↗](#)

- Kuzey Amerika ülkeleri tarafından imzalanan ticaret anlaşmalarının %38'i toplumsal cinsiyetle ilgili açık bir biçimde ifade edilmiş en az bir madde içermektedir. Güney Amerika ülkeleri için bu sayı %20, Afrika için %32 ve Asya Pasifik ülkeleri için %14'tür. AB'nin anlaşmalarının ise %78'i toplumsal cinsiyetle ilgili en az bir hüküm içermektedir.
- Birçok anlaşmada cinsiyetle ilgili hükümler bağlayıcı olmayan şekilde tasarlanmış olmakla birlikte birkaç ülke bu tür hükümleri yasal olarak bağlayıcı şekilde ifade etmiştir.
- Toplumsal cinsiyetle ilgili hükümlerin kapsadığı konular bölgeden bölgeye değişmektedir. Bu konular ekonomi, piyasa, eğitim, kadınların karar verici rollerde temsili, kadın istihdamı, kadın girişimciliği, sosyal ve sağlık hizmetleri olmak üzere geniş bir alana yayılmaktadır.
- Toplumsal cinsiyet hükümlerinin anlaşmadaki yeri değişmektedir. Anlaşmanın giriş kısmında, bağımsız bölümünde, yan anlaşmada, özel hükümlerde, bağımsız hükümlerde, protokollerde, beyanlarda, düzenlemelerde ve hatta anlaşma ekinde yer alabilmektedir.
- Toplumsal cinsiyetle ilgili açık olarak ifade edilmiş hükümler çeşitli şekillerde ortaya çıkmıştır. Bunlarla sınırlı olmamakla birlikte söz konusu hükümler niyet beyanları, aksiyona geçilmesine dair beyan, diğer uluslararası araçların yeniden onaylanması, taahhüt, amaç, şerh ve feragat şeklinde tezahür etmiştir.

Bölgelere Göre Toplumsal Cinsiyetin Ticaret Anlaşmalarında Ana Akımlaştırılması

	Kuzey Amerika	Avrupa Birliği	Güney Amerika	Asya Pasifik	Afrika
İçerik	Kadın emeğine yönelik endişeler, kaynak erişimi, piyasa, teknoloji, ekonomik büyümeye katılım	Eşitlik, ayrımcılık yapmama, eğitim, yetenek gelişimi, sağlık ve güvenlik, anne bakımı	Kadın emeği, Pazar erişimi, kaynak erişimi, kadının büyüme ve kalkınmadaki rolü, çocuk bakımı	Sağlık hizmeti, besleme, çocuk bakımı, annelik ve kadın güvenliği	Kaynaklara erişim, girişimcilik, karar verici rollerde temsili
Format	Çoğunlukla bağlayıcı olmayan taahhütler, ana metinde, ekte, bağlı anlaşmalarda, girişte	Hem bağlayıcı olan hem de bağlayıcı olmayan taahhütler, ana metin ve eklerinde	Çoğunlukla bağlayıcı olmayan taahhütler, ana metinde, ekte	Çoğunlukla bağlayıcı taahhütler, ana metinde ve ekte	Hem bağlayıcı olan hem de bağlayıcı olmayan taahhütler, ana metinde, ekte, tamamlayıcı araçlarda
Kapsam	148 atıf, çoğunlukla teyit ve işbirliğine dayanan hükümler	160 atıf, harekete geçmeye yönelik taahhütlerle yalnızca bilgilendirme ve teyit	87 atıf, çoğunlukla teyit ve işbirliği bazlı hükümler	66 atıf, hükümleri düzenleme hakkıyla, şerhlerle	101 atıf var, harekete geçme taahhütleri ve teyit var.

Kaynak: Bahri, A (2021).

Not: Yalnızca açıktan toplumsal cinsiyet hükümleri bulunan serbest ticaret anlaşmaları dikkate alınmıştır. Kimi STA'lar imzalayan ülkelere göre birden fazla şekilde dahil edilmiştir. Ürün veya birimleri ifade eden toplumsal cinsiyetle doğrudan alakalı kelimeler değerlendirmeye alınmamıştır. Yalnızca DTÖ'ye bildirilen ve 15 Haziran 2021 tarihi itibarıyla yürürlükte olan ticaret anlaşmalarını içermektedir.

Bahri, STA'larda toplumsal cinsiyetin ana akımlaştırılmasına yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur. Söz konusu öneriler aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:²⁵

²⁵ Amrita Bahri. (2021). Gender Mainstreaming in Free Trade Agreements: A Regional Analysis and Good Practice Examples [↗](#)

- Bağımsız bir ticaret ve toplumsal cinsiyet bölümü üzerine müzakere yapılması.
- Kadınların uluslararası piyasalara erişimini artırmaya yönelik taahhütlerin verilmesi.
- Anlaşmanın giriş bölümü ve/veya genel amaçlar maddesinde toplumsal cinsiyetle ilgili taahhütlerin öne çıkarılması.
- Uluslararası ticaret politika organlarında kadınların temsiliini artırma.
- Bilim, teknoloji, mühendislik, matematik eğitime ve dijital öğrenmeye kadınların erişimini artırmak için işbirliği yapma.
- Kadınların sağlık hizmetlerine, sağlık sigortasına, doğum izni gibi diğer istihdam avantajlarına erişimini artırmak için işbirliği yapma.
- Destek önlemlerini savunabilmek için mevcut kamu ahlak istisnalarının kullanılması.
- Toplumsal cinsiyetle ilgili taahhütlerin uygulanmasını sağlamak için kurumların oluşturulup fonların harekete geçirilmesi.
- Toplumsal cinsiyete duyarlı standartların oluşturulması veya mevcut standartların toplumsal cinsiyet açısından gözden geçirilmesine ilişkin taahhütlerin içerilmesi.
- Toplumsal cinsiyete özgü gönüllü sürdürülebilirlik standartları aracılığıyla paydaşların dahil edilmesi.

Avrupa Komisyonu'nun desteğiyle Uluslararası Ticaret Merkezi de DTÖ faaliyetlerinde cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik adımların entegre edilmesi için rehber yayınlamıştır. Söz konusu çalışmada öncelikle ticaret politikalarının kadınların ekonomik güçlenmesini nasıl etkileyebileceğine dair temel kavramlar ve ilkeler sunulmuş; akabinde politika yapıcılarının DTÖ anlaşmasıyla ilgili çalışmalarına toplumsal cinsiyet merceğiyle bakıp uygulayabilecekleri adımlar sunulmuştur. Rehberde ekonomi geniş bir bakışla ele alınmış olup hem ücretlendirilmiş piyasa faaliyetlerini hem de insan kapasite gelişimini sağlayan ücretlendirilmemiş bakım faaliyetlerini dikkate almıştır. Rehberde kadınların ekonomik güçlendirilmesi kavramı marjinalize edilmiş kadınların seçim yapma kabiliyetlerinin artırılması ve söz konusu kadınlar için erişilebilir olan gelir sağlayıcı fırsatların skala ve niteliğinin geliştirilmesi olarak tanımlanmıştır.²⁶

ITC'nin çalışması ticaret yoluyla kadınların güçlendirilmesini kolaylaştırma konusunu kadınları uluslararası ticaret faaliyetlerine dahil etmekle sınırlamamaktadır. Kadınların uluslararası değer zincirleri ve ticaretle ilgili diğer istihdam fırsatlarında dahil olma koşullarını iyileştirmeyi de içermektedir. Uluslararası ticaretin kadınların ekonomik güçlenmesine katkı sağlaması için, politikalar bilhassa sosyoekonomik durumlarından dolayı marjinalleşen kadınları desteklemeye odaklanmalıdır. Küçük çocuk sahibi anneler, kırsalda yaşayan kadınlar, engelli kadınların kısıtlayıcı koşulları dikkate alınmalıdır. Ticaretle ilgili olarak fiyat değişiklikleri, düzenlemeler ve üretim yapıları kadınları farklı şekillerde etkilemektedir. Bunlar istihdam, tüketim ve kamu kararları yoluyla gerçekleşmektedir. Ticaret analizi, müzakere ve politika uygulamasında toplumsal cinsiyet eşitliği taahhüdünü güçlendirmek için çok yönlü bir yaklaşıma ihtiyaç bulunmaktadır. Bu sebeple söz konusu çalışma kapasite inşası, kamu farkındalığının artırılması, farklı bakanlıklardaki politika yapıcılar arasında koordinasyonun sağlanması, her aşamada politika yapıcılar, araştırmacılar, sivil toplum ve kadın grupları arasında kuvvetli bir diyalog sağlanması gerektiğinin altını çizmektedir.²⁷

²⁶ International Trade Centre. (October 2023). A Gender Analytical Framework for the agreements and work of the World Trade Organization [2](#)

²⁷ International Trade Centre. (October 2023). A Gender Analytical Framework for the agreements and work of the World Trade Organization [2](#)

Avrupa Birliği'nde Yeşil Yıkamanın (Greenwashing) Önlenmesine Yönelik Gelişmeler

2022 yılı Mart ayında Avrupa Komisyonu yeşil geçişi desteklemek üzere Avrupa Birliği tüketici kurallarının güncellenmesini önermiştir. 2023 yılı Eylül ayında Parlamento ve Konsey, güncellenen kurallar üzerinde geçici bir anlaşmaya varmıştır. Parlamento üyeleri anlaşmayı Ocak 2024'te onaylamıştır. Mevcut durumda Konsey'in onayı beklenmektedir. Konsey'inde de onaylamasının ardından AB ülkelerinin güncellemeyi kendi ulusal kanunlarına dahil etmek için 24 ay süreye sahip olacağı belirtilmektedir.

Avrupa Birliği, güncellenen Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliđi (Unfair Commercial Practices Directive) ile amacının tüketicilerini korumak ve sürdürülebilir tüketimi teşvik etmek olduğunu ifade etmektedir. Bu kapsamda şirketlerin yeşil iddialarını, çevresel iddialarını standart bir metodoloji kullanarak kanıtlanmasını zorunlu hale getirmek istemektedir. Avrupa Birliği, pazardaki neredeyse tüm ürünleri sürdürülebilir, dayanıklı ve çevre dostu hale getirmek için ürün geliştirmede minimum standartları uygulamaya koymak istemektedir. Bunlarla birlikte tüketicilerin ürünleri tamir ettirme hakkını garanti altına almak ve yeni ürünleri atıp satın almak yerine tamiri teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Avrupa Birliği'nin hedefi şirketlerin olduklarından daha çevreci olduklarını iddia ettikleri yeşil aklamaya (greenwashing) son vermeyi ve tüketicilere satın aldıkları ürünlerin dayanıklılığı konusunda daha fazla bilgi sağlamaktır. Yeşil yıkama tüketicileri yanıltabilecek şekilde, bir ürünün çevresel etkisi veya faydaları hakkında yanlış bir izlenim verme uygulaması olarak tanımlanmaktadır. Avrupa Birliği, yeşil yıkamayı önlemek amacıyla ürünlere ilişkin kanıtı olmayan genel çevresel iddiaları, üreticinin emisyonları dengelemesi nedeniyle bir ürünün üzerinde nötr, azaltılmış veya olumlu bir etkisi olduğunu iddia etmesini ve onaylanmış sertifikasyon programlarına dayanmayan veya kamu yetkilileri tarafından oluşturulmayan sürdürülebilirlik etiketlerini yasaklamayı öngörmektedir. Örneğin üreticilerin bir ürünü 'eko' ya da 'yeşil' olarak işaretleyebilmesi için ürünün AB Ecolabel gibi güvenilir bir program tarafından sertifikalandırılmış olması gerekmektedir. Avrupa Çevre Bürosu, mevcut durumda AB pazarındaki ürünlerin %75'inin örtülü veya açık bir şekilde yeşil bir iddia taşıdığını ancak bu iddiaların yarısından fazlasının belirsiz, yanıltıcı olduğunu ifade etmektedir. AB'deki 230 eko-etiketin neredeyse yarısının çok zayıf doğrulama prosedürleri olduğu hatta hiç olmadığı belirtilmektedir.

Parlamento ayrıca tüketicilerin masrafları satıcıya ait olmak üzere arızalı ürünlerin onarımını talep edebilecekleri garanti süresi hakkında tüketicilerin bilgi sahibi olmasını hedeflemektedir çünkü AB tüketicilerinin %86'sının ürünlerin dayanıklılığı konusunda daha iyi bilgi istediği ifade edilmektedir. Yasalara göre ürünler en az iki yıl garanti süresine sahiptir. Güncellenen tüketici koruma kuralları ise uzatılmış garanti süresine sahip ürünler için yeni bir etiket gerektirmektedir. Bu kapsamda bir ürünün ömrünü kısaltabilecek tasarım özelliklerine sahip reklam ürünleri, normal koşullar altında kullanım süresi veya yoğunluğu açısından kanıtlanmamış dayanıklılık iddialarında bulunmak ve ürünler tamir edilebilir olmadığı halde onları tamir edilebilir gibi sunmak da yasaklanması beklenen hareketler arasındadır. ^{28 29}

²⁸ Avrupa Konseyi, 20 Şubat 2024. [↗](#)

²⁹ Avrupa Parlamentosu 19 Eylül 2023. [↗](#)

İklim Değişikliği ve Tedarik Zincirleri

Covid-19 pandemisi beraberinde yeni zorluklar getirmiştir. İklim kriziyle ortaya çıkan mevcut gelişmeler de tedarik zincirinde dayanıklılığın ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. Panama kanalında suların azalması nedeniyle geçişler 2 yıl öncesine göre üçte bir oranında düşüş göstermiştir. Kanaldan geçemeyen gemilerin yeni rota arayışları sonucunda özellikle tahıl ve petrol taşımacılığında mesafeler ciddi ölçüde artmış hatta rekor düzeylere ulaşılmıştır. Tedarik zincirinde yaşanan aksaklıklar artık yeni normal haline gelmektedir. Aksaklıklar konteyner taşımacılık maliyetlerini de yükseltmektedir. Uzun vadede bu durumun zorlayıcı etkisinin katlanarak artacağı değerlendirilmektedir. Deniz taşımacılığı için en büyük zorluklardan bir diğeri ise enerji geçiştir. Taşımacılığın dekarbonize edilmesi önem arz etmekle birlikte ülkelerin dijitalleşmeyle ilgili gelişmeleri de yakından takip etmesi gerekmektedir. Ancak zorluklar fırsatları da beraberinde getirebilir. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı ilk defa bu sene küresel tedarik zinciri sorunlarını ve bu sorunlar için çözümleri ele almayı hedefleyen Küresel Tedarik Zinciri Forumu'nu düzenleyecek. Forum kapsamında alanında uzman insanlar bir araya gelerek küresel olarak bugün neredeyiz, nereye gideceğiz ve nereye varacağız sorularına cevap arayacaklar. Navlun maliyetlerinin tekrar artmaya başlamasının endişe verici olduğu değerlendirilmektedir. Birleşmiş Milletler Konteyner navlun ücretlerindeki artışında etki değerlendirmesini yapmak üzere bir çalışma yürütmektedir. Bu kapsamda oluşturulan simülasyonun varsayımı konteyner taşımacılık maliyetlerinin %243 artacağıdır. Simülasyonun sonuçlarına göre konteyner taşımacılığındaki maliyetlerde artış ile küresel ithalat fiyat seviyelerinin %11 artması beklenmektedir. Tüketici fiyat seviyelerinin de ülke gruplarına göre değişkenlik gösterecek şekilde artacağı tahmin edilmektedir. Dünya genelinde beklenen artış %1,5 seviyesindedir. Denize kıyısı olmayan gelişmekte olan ülkeler için bu oran %0,6 seviyesindeyken en az gelişmiş ülkeler için %2,2 olarak öngörülmektedir. Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletleri'nin (SIDS) ise bu durumdan en kötü etkilenen ülke grubu olduğu değerlendirilmektedir. SIDS ülkelerinde beklenen artışın %7,5 seviyesinde olacağı tahmin edilmektedir. SIDS ülkelerinin iklim krizinin yol açtığı tedarik zinciri aksaklıklarına karşı daha zayıf olduğu ifade edilmektedir. Bu ülkeler hali hazırda kırılgan ve üretim kapasitesi düşük ülkelerdir. Ayrıca küçük pazarlara sahipler ve ana taşımacılık ağına uzak olmaları küresel ticarete de uzak kalmalarına yol açabilmektedir. Bu ülkelerde yüksek fiyatlara bağlı ithalat bağımlılığının düşük ulaşım bağıllığından ve yüksek taşımacılık maliyetlerinden ötürü mahkumiyetlere sebep olduğu değerlendirilmektedir. SIDS ülkelerinde enflasyonunun dünya ortalamasının 5 kat üzerinde kaldığı ve zaman zaman temel ihtiyaçların bile karşılanamadığı ifade edilmektedir. Tedarik zincirlerinde karşılaşılan çok yönlü zorluklar için köprüler üretmek, devletler arası iş birliği sağlamak ve hükümetler ile özel sektör arasında bir iş birliği sağlamak kritik bir öneme sahiptir.

Dünya Ticaret Örgütü

13. Bakanlar Konferansı

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) uluslararası ticaret kurallarının belirlenmesi için ticaret müzakerelerinin yapılması, ülkelerin ticaret politikalarının izlenmesi, ticaret anlaşmazlıklarının halli ve ticaret kapasitesini geliştirme yoluyla uluslararası ticareti serbestleştirme gayesiyle kurulmuştur. DTÖ Bakanlar Konferansı tüm DTÖ üyelerinin bir araya geldiği çok taraflı ticaret kurallarına dair kararların alındığı, DTÖ'nün en yetkili karar verici birimidir. İki yılda en az bir kez toplanması öngörülen Bakanlar Konferansı'nın 12.'si 2022 Haziran ayında Cenevre'de gerçekleşmişti.

13. Bakanlar Konferansı Birleşik Arap Emirlikleri'nin başkenti Abu Dabi'de gerçekleştirilmiştir. 26-29 Şubat 2024 olarak planlanan konferans tarihleri, daha fazla neticeye erişebilmek için uzatılmıştır. Üye ülkelerden yaklaşık 4.000 Bakan, kıdemli ticaret yetkilisi ve delegenin yanı sıra sivil toplum kuruluşları, iş dünyası ve medya temsilcilerini bir araya getiren 13. Bakanlar Konferansı, 2 Mart 2024'te kabul edilen Bakanlar Bildirgesi ile sona ermiştir. Bakanlar elektronik iletimlerden gümrük vergisi alınmaması uygulamasının 2 yıl daha uzatılması, tam ve iyi işleyen anlaşmazlıkların hallini sağlamaya yönelik görüşmelerin devam etmesi, gelişmekte ve en az gelişmiş ülkeler için özel ve lehte muamele (special and different treatment) kullanımının geliştirilmesi gibi konularda çeşitli kararlar almıştır. Anlaşma sağlanamayan noktalarda ise görüşmelerin devamı konusunda mutabık kalınmıştır.³⁰

Abu Dabi Bakanlar Bildirgesinde üyeler, DTÖ'nün işlevlerine yönelik reform için çalışma taahhütlerini yinelemiştir. Bildirgede açık, kapsayıcı, dayanıklı, sürdürülebilir, çeşitlendirilmiş ve güvenilir küresel tedarik zincirinin önemi vurgulanmış olup DTÖ organlarının bunu desteklemeye yönelik çalışmalarına değinilmiştir. Kalkınma meselesinin DTÖ'nün çalışmalarındaki hayati yeri vurgulanmıştır. Bu kapsamda en az gelişmiş ülkeler dahil olmak üzere tüm gelişmekte olan ülkelerin çok taraflı ticaret sistemine tam katılımının ekonomik kalkınmayı sağlamada arz ettiği önemin altı çizilmiştir. Bu bağlamda özel ve lehte muamelenin DTÖ'nün ve anlaşmalarının bir parçası olduğunun altı çizilmiştir.³¹

13. Bakanlar Konferansında, en az gelişmiş ülkeler arasında olan Komorlar ve Doğu Timor'un DTÖ üyeliği resmi olarak onaylanmıştır. Böylelikle gerekli iç prosedürlerin tamamlanması ardından DTÖ üye sayısı 166'ya çıkacaktır.³² DTÖ'ye üyelik başvurusu devam eden 22 ülke daha bulunmaktadır. Komorlar ve Doğu Timor'un üyelikleri, küresel ticaret sistemine yönelik genel bir bağlılık taahhüdünün devam ettiğinin göstergesi olarak yorumlanmıştır.³³ DTÖ'nün tıkanıdığı noktalar ve güncelliğine yönelik eleştiriler olsa da üyeler için DTÖ üyeliği anlamını kaybetmemiştir.³⁴

Üye ülkeler, elektronik iletimlerden gümrük vergisi alınmaması uygulamasını iki yıl daha uzatma konusunda mutabık kalmıştır. Elektronik iletim gümrük vergisi moratoryumunun kalkınma üzerindeki etkisi, kapsamı ve tanımı konusunda tartışma ve tetkiklerin devamı konusunda karar alınmıştır. Bilhassa en az gelişmiş ülkeler ve gelişmekte

³⁰ WTO. (1 March 2024). MC13 ends with decisions on dispute reform, development; commitment to continue ongoing talks [↗](#)

³¹ WTO. (2024). MC13 outcomes: ministerial decisions and declarations [↗](#)

³² WTO. (26 February 2024). Ministers approve WTO membership of Comoros and Timor-Leste at MC13. [↗](#)

³³ Alan Wm. Wolff (4 March 2024). The WTO Ministerial Conference's qualified success in Abu Dhabi. Peterson Institute for International Economics [↗](#)

³⁴ Keith M. Rockwell (5 March 2024). Six takeaways from WTO MC13. Hinrich Foundation [↗](#)

olan ülkelerin dijital ekonomilerinin gelişiminde ticaretle ilgili karşılaştıkları zorluklar ve söz konusu ülkelerin dijital sanayileşmesi için daha eşit bir rekabet ortamının nasıl sağlanabileceği mühim tartışma noktaları arasındadır.³⁵

En az gelişmiş ülkelerdeki üreticilerin küresel tedarik zincirlerine daha kolay erişim sağlamalarına yardımcı olmak amacıyla DTÖ Sağlık ve Bitki Sağlığı (SPS) Önlemleri ile Ticaretle Teknik Engeller (TBT) Anlaşmaları kapsamında özel ve lehte muamele hükümlerinin etkin uygulanmasına dair bildirme yayınlanmıştır. Söz konusu hükümlerinin daha kesin, etkili ve işlevsel hale getirilmesi için gelişmekte olan ülkeler ile en az gelişmiş ülkelerde kapasite inşasının rolü vurgulanmıştır. Eğitim ve teknik yardım konularının geliştirilmesine, DTÖ bünyesinde ilgili komitelerdeki özel ve lehte muamele hükümlerinin tam uygulanabilmesine yönelik çalışmaların devam etmesine ve ilerlemelerin raporlanmasına ilişkin kararlar da kabul edilmiştir.³⁶

Anlaşmazlıklarının Halli Mekanizmasının bir parçası olan Temyiz Organındaki tıkanıklık DTÖ'de önemli gündem konuları arasındadır. 12. Bakanlar Konferansında anlaşmazlıkların halli ve Temyiz Organı hakkındaki sıkıntıların ele alınmasının aciliyeti vurgulanmış; 2024'e kadar tam ve iyi işleyen bir anlaşmazlık halli mekanizmasını kurmak için görüşmelerin yürütüleceğine dair taahhüt verilmiştir.³⁷ 13. Bakanlar Konferansında söz konusu taahhüt doğrultusunda daha kapsayıcı ve şeffaf şekilde görüşmelerin hızlandırılması, temyiz/gözden geçirme ile ilgili meseleler de dahil olmak üzere henüz çözüme kavuşturulamamış konular üzerinde çalışılmasına karar verilmiştir.³⁸

DTÖ'de odağında çevresel sürdürülebilirlik olan ilk anlaşma olan Balıkçılık Sübvansiyonları Anlaşmasının resmi onayı konusunda 13. Bakanlar Konferansı ivme sağlamıştır. 12. Bakanlar Konferansında kabul edilen ve yasadışı, kayıt dışı ve düzenlenmemiş balıkçılık ile ilgili olarak sübvansiyon verilmesini yasaklayan Balıkçılık Sübvansiyonları Anlaşmasını onayladığını duyuran üye sayısı Abu Dabi'de 71'e erişmiştir. Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için 39 kabul enstrümanına daha ihtiyaç bulunmaktadır.³⁹ Öte yandan balıkçılık sübvansiyonlarına dair detaylı hükümleri belirlemek için ikinci dalga müzakereler (çok yaklaşmış olmasına rağmen) bir neticeye ulaşamamıştır. Üyeler konferanstan sonra müzakerelerine devam edeceklerinin mesajını vermiştir.⁴⁰

Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRIPS) çerçevesinde ihlale dayalı olmayan ve duruma dayalı olan (non-violation and situation) şikayetlerin kapsam ve modalitelerine ilişkin incelemenin devam edilmesi ve bir sonraki Bakanlar Konferansı'na kadar öneri sunulması kararları verilmiştir. Söz konusu süre içerisinde DTÖ Üyeleri TRIPS kapsamında bu tür şikayetlerde bulunamayacaktır.⁴¹

Çoklu anlaşmalar kapsamında Hizmet Ticaretinde Ulusal Düzenlemeler Ortak Girişimi (Joint Initiative on Services Domestic Regulation) 2017'de başlatılmıştı. Söz konusu girişim kapsamında Abu Dabi'de lisanslama koşulları ve prosedürleri, kalite koşulları, teknik standartlarla ilgili tedbirlerin ticareti kısıtlayıcı etkilerini azaltmayı hedefleyen hizmetler ticaretine ilişkin yeni disiplinler kabul edilmiştir. Söz konusu disiplinler düzenleyici çerçeveyi iş dünyası için kolaylaştırmaya, bilhassa KOBİ ve kadın girişimcilere destek olmaya yöneliktir. En çok kayırlan ülke (most-favoured nation) ilkesine göre uygulanacak olan disiplinlerden tüm DTÖ üyeleri faydalanabilecektir.⁴²

DTÖ'nün tarım uygulamaları konusunda yoğun müzakerelere rağmen uzlaşma sağlanamamıştır. Gıda güvenliği için kamu stoklama programları, kırılgan ülkelerin gıda ithalatına sağlanan esnekliğin kapsamı, zaman çizelgesi ve beklenen sonuçları konularında üyeler arasında görüş ayrılıkları bulunmaktadır.⁴³

³⁵ WTO. (4 March 2024). Work Programme on Electronic Commerce [↗](#)

³⁶ WTO. (2024). MC13 outcomes: ministerial decisions and declarations [↗](#)

³⁷ WTO. (22 June 2022). MC12 Outcome Document [↗](#)

³⁸ WTO. (4 March 2024). Dispute Settlement Reform [↗](#)

³⁹ WTO. (2024). 13th Ministerial Conference Briefing Note, Fisheries Subsidies [↗](#)

⁴⁰ WTO. (1 March 2024). South Africa formally accepts Agreement on Fisheries Subsidies [↗](#)

⁴¹ WTO. (2024). MC13 outcomes: ministerial decisions and declarations [↗](#)

⁴² WTO. (27 February 2024). New disciplines on good regulatory practice for services trade enter into force [↗](#)

⁴³ WTO. (1 March 2024). MC13 ends with decisions on dispute reform, development; commitment to continue ongoing talks [↗](#)

Ticaret uzmanları konferans neticelerini muhtelif şekilde yorumlamıştır. Kimi uzmanlar konferans sonuçlarının beklentileri karşılamaktan uzak olduğu değerlendirilmesini yapmıştır.⁴⁴ Öte yandan konferanstan beklentisi mevcut durumun daha da kötüleşmemesi olan çok taraflılık yanlısı uzmanlar ise konferans neticesini olumlu karşılamıştır.⁴⁵ Genel olarak çevre ve özelde ise iklim değişikliğinin Abu Dabi’de eksik kalmasını eleştiren uzmanlar ise güçsüz bir DTÖ’nün serbest ticaretten daha çok gezegene zarar vereceğinin altını çizmiştir.⁴⁶ Bakanlar Konferansında ciddi olarak ele alınmadığı düşünülen sistemik konular ise ulusal güvenlik istisnası kullanımı ve Çin’in DTÖ’de gelişmekte olan ülke statüsü olarak ifade edilmiştir.⁴⁷

13. Bakanlar Konferansı Kapsamında Yan Etkinlikler **Ticaret ve Sürdürülebilirlik Merkezi (Trade + Sustainability Hub)**

Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınma Enstitüsü (International Institute for Sustainable Development-IISD) Dünya Ticaret Örgütü’nün 13. Bakanlar Konferansı ile eş zamanlı olarak Ticaret ve Sürdürülebilirlik Merkezini (Trade + Sustainability Hub) düzenlemiştir. Bu kapsamda çeşitli oturumlarda iklim ve sanayi politikaları bağlamında sübvansiyonlar, doğal dünyayı korumak için ticaret kurallarının oluşturulması, değişim yükünün adil paylaşımı, kalkınma ve ticarette kapsayıcılık konuları ele alınmıştır. Ticaret ve Sürdürülebilirlik Merkezinde IISD ve diğer çeşitli kurumlar tarafından toplamda xx adet oturum düzenlenmiş olup biri Genel Sekreterliğimizce düzenlenen “Düşük Karbon Çağında Yol Belirleme: Gelişmekte Olan Ülkelerde Çelik Sektörünün Karşılaştığı Zorluklar ve Fırsatlar” başlıklı bir oturumdur. İMMİB Genel Sekreteri S. Armağan Vurdu’nun moderatörlüğünü gerçekleştirdiği oturumda Çelik İhracatçıları Birliği Başkan Yardımcısı Uğur Dalbeler ve Çelik Üreticileri Birliği Genel Sekreteri Veysel Yayan gelişmekte olan ülkelerdeki çelik şirketlerinin düşük karbonlu ekonomiye geçişte karşılaştığı belirsizlikler ve fırsatları değerlendirmiştir. Panelde çelik sektöründeki iyi uygulamalar, düşük karbon geçiş finansmanında karşılaşılan zorluklar, sektörde döngüsellığı artırmanın yolları irdelenmiştir.

⁴⁴ Sait Akman. (11 Mart 2024). Dünya Ticaret Örgütü’nün 13. Bakanlar Konferansı: Umutlar Başka Bahara Kaldı. TEPAV [↗](#)

⁴⁵ Alan Wolff (4 March 2024). The WTO Ministerial Conference's qualified success in Abu Dhabi. PIIE [↗](#)

⁴⁶ Alan Beattie (4 March 2024) A weak WTO will damage the planet more than it hurts free Trade. Financial Times [↗](#)

⁴⁷ Keith M. Rockwell (5 March 2024). Six takeaways from WTO MC13. Hinrich Foundation [↗](#)

Düşük Karbon Çağında Yol Belirleme: Gelişmekte Olan Ülkelerin Çelik Sanayisinin Karşılaştığı Zorluklar ve Fırsatlar Oturumu

Ayrıca Ticaret ve Sürdürülebilirlik Merkezi kapsamında sınırda karbon düzenlemelerinin ele alındığı “Sınırdaki Karbon Düzenlemelerinin Cesur Yeni Dünyası” oturumu panelistleri arasında bulunan İMMİB Genel Sekreteri S. Armağan Vurdu AB'nin Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması ve diğer karbon fiyatlandırma araçlarının olası sonuçları, teknoloji dönüşümü, karbon yoğunluğu ve sübvansiyonlar konularını ele almıştır.⁴⁸

Sınırdaki Karbon Düzenlemeleri Oturumu

⁴⁸ International Institute for Sustainable Development. (2024). IISD's Trade and Sustainability Hub 2024 Sessions [↗](#)

Business Forum

13. Bakanlar Konferansı kapsamında DTÖ ve Uluslararası Ticaret Odası (International Chamber of Commerce-ICC) iş dünyasına yönelik "Business Forum" düzenlemiştir. 28 Şubat'ta gerçekleşen Business Forum'un açılışında DTÖ Genel Direktörü Dr. Ngozi Okonjo-Iweala iş dünyasının 13. Bakanlar Konferansı'na katılımının önemini vurgulamıştır.⁴⁹ Ayrıca ticaret maliyetleri ve pazara girişteki belirsizliklerin ihracatçı ve ithalatçılara etkisine değinen DTÖ Genel Direktörü açık, entegre ve öngörülebilir küresel ekonominin devamının iş dünyasının gelecek beklentilerini şekillendireceğini vurgulamıştır. Konferansa ev sahipliği yapan Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dış Ticaretten Sorumlu Devlet Bakanı Dr. Thani bin Ahmed Al Zeyoudi ise uluslararası iş dünyasının ticaret sistemi için mühim olduğunu, her ne kadar politika yapıcılar kuralları oluşturuyor olsa dahi iş dünyasının yönlendirmesinin fayda üretimi açısından önemli olduğuna dikkat çekmiştir.

ICC Genel Sekreteri John Denton iş dünyasının çok taraflı ticaret sistemini desteklediğini ifade etmiştir. DTÖ'yü güçlendirecek neticeler için çağrıda bulunan ICC Genel Sekreterinin dile getirdiği hususlar arasında e-ticaret moratoryumunun yenilenmesi, pazara girişin DTÖ gündemine geri getirilmesi, küresel iş dünyasının ihtiyaçlarını dikkate alınması ve bu doğrultuda DTÖ'nün üç işlevini reform edecek yol haritasının çıkarılması, teknik seviyede özel sektörün de DTÖ çalışmalarına katılabileceği bir mekanizmanın inşa edilmesi, kapsamlı bir DTÖ reform beklentisi bulunmaktadır. Bu hususların yanı sıra Denton, ticaret ve çevresel sürdürülebilirlik konusunda resmi yol haritası oluşturulması, DTÖ'nün Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması'nın uygulanmasına yönelik adımların hızlandırılması gerektiğine değinmiştir.

Business Forum'da gerçekleşen oturumlarda DTÖ ve iş dünyasına dair çeşitli konular ele alınmıştır. Özel sektörün kurallara dayalı ticaret sistemine ihtiyaç duyduğuna ve DTÖ'nün iş dünyası için önemli rolü olduğuna vurgu yapılmıştır. Ticaretin nötr olmadığı ve ticaretin kapsayıcılığını destekleyecek politikalar izlenmesi gerektiği belirtilmiştir. E-ticaret moratoryumunun uzatılmasının ve dijitalleşmenin KOBİ'ler için olumlu etki yaratacağı ve kapsayıcı ticareti teşvik edeceği ifade edilmiştir. Ayrıca gümrük vergilerinin düşürülmesinin KOBİ'lerin ticarete katılımını artıracacağı, KOBİ'lerin kapasite inşasına ihtiyaç duyduğu belirtilip KOBİ'lerin ileri taşınmasında DTÖ'nün rolü ele alınmıştır. Söz konusu hususların yanı sıra oturumlarda sürdürülebilirlik ve dijitalleşme, sürdürülebilirlik ve veri arasındaki ilişki irdelenmiştir. Dijital araç kullanımının ülkeler arasındaki farkı azaltacağı ve küresel bir sistemin kurulmasını olumlu etkileyeceği ifade edilmiştir. Yalnızca büyük firmalar için değil küçük işletmeler için de işleyen bir ticaret sistemine gereksinim olduğu dile getirilmiştir. Forumda iş dünyasının kapsamlı bir DTÖ ve anlaşmazlıkların halli sistemi reformunu, uygulanabilir balıkçılık kurallarının oluşturulmasını, çalışma programının güçlendirilmesini desteklediği ifade edilmiştir.

DTÖ 13. Bakanlar Konferansı İş Dünyası Forum Açılışı

⁴⁹ WTO (28 February 2024) DG Okonjo-Iweala to business: Your engagement and support are crucial. [2](#)